

ARBEIDSFORSKNINGSINSTITUTTET AFI

Unges deltagelse og engasjement i lokal stedsutvikling på Mortensrud

Utvikling av systematikk for kunnskapsbasert og målrettet medvirkning for og i Osloskolen gjennom UDE-modellen, med case fra Mortensrudprosjektet (felt 10, 11 og 12).

Aina Landsverk Hagen, Sara Berge Lorenzen, Daniele E. Alves, Bengt Andersen, Astri M. Dalseide & Ingrid M. Tolstad

OSLO METROPOLITAN UNIVERSITY
STORBYUNIVERSITETET

AFI-notat nummer 2023:01

Unges deltagelse og engasjement i lokal stedsutvikling på Mortensrud

Utvikling av systematikk for kunnskapsbasert og målrettet medvirkning for og i Osloskolen gjennom UDE-modellen, med case fra Mortensrudprosjektet (felt 10, 11 og 12).

Forfattere: Aina Landsverk Hagen, Sara Berge Lorenzen, Daniele E. Alves, Bengt Andersen, Astri M. Dalseide & Ingrid M. Tolstad

Prosjekt: UDE - Ungdomsmedvirkning

Prosjektleder: Aina Landsverk Hagen

Oppdragsgiver: Oslo kommune v. Utdanningsetaten (UDE)

ISBN 978-82-7609-453-4

ISSN 2703-9617 (online)

© Arbeidsforskningsinstituttet, OsloMet – storbyuniversitetet, 2023

© Work Research Institute (AFI), OsloMet – Oslo Metropolitan University, 2023

© Forfatter(e)/Author(s)

Det må ikke kopieres fra denne publikasjonen ut over det som er tillatt etter bestemmelsene i "Lov om opphavsrett til åndsverk", "Lov om rett til fotografi" og "Avtale mellom staten og rettighetshavernes organisasjoner om kopiering av opphavsrettslig beskyttet verk i undervisningsvirksomhet".

All rights reserved. This publication or part thereof may not be reproduced in any form without permission from the author.

Arbeidsforskningsinstituttet
OsloMet – storbyuniversitetet
Pb. 4 St. Olavs plass
0130 OSLO

Work Research Institute (AFI)
OsloMet – Oslo Metropolitan University
P.O.Box 4 St. Olavs plass
N-0130 OSLO

Telefon: +47 93 29 80 30

E-post: postmottak-afi@oslomet.no

Webadresse: oslomet.no/om/afi

Publikasjonen kan lastes ned gratis fra [arkivet](#)

Publications are available for free download from [the archive](#)

Forord

Gjennom avtalen som ble inngått i 2019 mellom Oslo kommune v. Utdanningsetaten (UDE) og Arbeidsforskningsinstituttet (AFI) ved OsloMet – storbyuniversitetet har AFI gitt UDE bistand til 1) prosjektorganisering, -utvikling og planlegging av medvirkningsarbeidet på Mortensrud i bydel Søndre Nordstrand i Oslo kommune, 2) medvirkningsprosesser på Mortensrud, med fokus på barn og unge, 3) integrering av medvirkning i undervisningsplanen, 4) å dokumentere og evaluere prosessene og resultatene, 5) å identifisere og oversette resultater, funn og suksesskriterier og utvikle overførbare metodikk til bruk i Oslo kommune. Dette notatet er en del av leveransen fra dette arbeidet.

Det er mange som skal takkes for arbeidet som har ført til metodebeskrivelsene i dette notatet. Flere har vært sentrale i å utvikle verktøy som beskrives, som for eksempel kollega og seniorforsker Ingrid M. Tolstad med Medvirkningsrommet og Medvirkningsbanen, kunstner Nina Vestby som har utfordret og videreutviklet Splot-metodikken, fotograf Karoline Hjorth og Astri M. Dalseide som har bistått med arkitektfaglig kompetanse i alt fra oversetting av begreper til verktøy for modellbygging og visuell utforming. Det samme har arkitekt for reguleringsplanen, Audhild Svela ved Alt.arkitektur AS. Hun har sammen med mange andre representanter for ulike etater i kommunen, også bidratt med verdifull innsikt i ressursgruppa for Mortensrudprosjektet. Representantene for oppdragsgiver i Utdanningsetaten, prosjektleder Erik Aschehoug, og kollegaer Ane Evenstad Murray, Miriam Abildsnes og Cathrine Juul, har støttet og utfordret oss gjennom hele prosjektperioden.

Den største takken går til alle ungdommene med tilhørighet til bydel Søndre Nordstrand i Oslo kommune som har vært involvert i ulike medvirkningsinitiativer de siste tre årene. Deres entusiasme og mestringstrang har vært både energigivende og berikende for oss i prosjektgruppa.

Aina Landsverk Hagen, prosjektleder

Oslo, 12. januar 2023

Innhold

Sammendrag	4
Introduksjon	7
Prosess 1: UngSpleis Mortensrud	15
Prosess 2: Virtuell UngSpleis Mortensrud	22
Prosess 3: Medvirkningscamp på sommerskolen	27
Prosess 4: Medvirkerne på Mortensrud – sommerjobb 2020	39
Prosess 5: Valgfaget «Demokrati i praksis» på Lofsrud skole	47
Prosess 6: Ressursgruppa for Mortensrudprosjektet	56
Avslutning: Fordeler og ulemper ved å innlemme medvirkning i undervisning	60
Referanser	63

Sammendrag

Hvorfor dette notatet?

Utbyggingen av Mortensrud, også kalt Mortensrudprosjektet, i bydel Søndre Nordstrand er et av Oslo kommunes største utbyggingsprosjekt. Medvirkning er lovpålagt i slike nærmiljøutbygginger, og barn og unge har et spesielt vern – kommunen skal sikre *aktiv medvirkning* for denne gruppa. Utdanningsetaten (UDE) i Oslo kommune er bestiller av reguleringsplanen og koordinerer andre bestillere i kommunen for områder der tilbud til barn og unge skal utvikles; ny skole og kulturskole, nye idrettsanlegg, gangstrøk og parker, og sykehjem, omsorgsboliger, bibliotek, frivillighetssentral og fritidsklubb. De ønsket derfor bistand fra et fagmiljø til å utforske hva som skal til for å sikre medvirkning i komplekse, langvarige kommunale utbyggingsprosjekter og hvordan medvirkning kan innlemmes i undervisning i Osloskolen.

Hva inneholder notatet?

Vi introduserer bakgrunnen for oppdraget fra Utdanningsetaten (UDE), og sier noe om hvorfor akkurat Mortensrud er et godt sted å utforske ung medvirkning. Deretter følger en gjennomgang av det vi kaller UDE-modellen, der engasjering, oversetting og læring er sentrale komponenter. En kort introduksjon til den teoretiske og metodiske tilnærmingen følges av en oppsummerende gjennomgang av seks medvirkningsprosesser som ble initiert i forbindelse med Mortensrudprosjektet i perioden 2019-2022.

Hvem er målgruppen?

Tyngden i notatet er lagt på praktiske, konkrete og detaljerte beskrivelser av gjennomførte medvirkningsprosesser med unge på Mortensrud. Dette notatet vil derfor først og fremst være nyttig for praktikere og andre som har fått ansvar for å gjennomføre medvirkning i en lokal utviklingskontekst, være seg lærere, skoleledere, kommunalt ansatte på ungdomsklubber og aktivitetshus. Notatet vil gi tips til verktøy, inspirasjon og hjelp til de mange som lurer på *hvordan gjør vi medvirkning med barn og unge?* Notatet synliggjør det omfattende arbeidet som ligger bak slike lovpålagte medvirkningsprosesser, og har derfor en annen viktig målgruppe: Politikere, administrative ledere og beslutningstagere som målbærer ønsker, pålegg og krav om ung medvirkning i lokale utbyggings- og utviklingsprosjekter.

Hvilke metoder er brukt?

Medvirkningsprosessene bygger på en pedagogisk tilnærming som knytter seg til fenomenologisk tenking rundt erfaringsbasert læring og kunnskapsutvikling. Utgangspunktet er at barn og unges eget engasjement for medvirkning kommer først når det er gjort *relevant* for dem, slik at de fatter interesse og gir av sin oppmerksomhet, og selv kan velge fokus og arbeidsmåter. Vi bygger også på Participatory Action Research (PAR) og childhood studies, der man er opptatt av problematisering av voksen-ung-relasjonen i medvirkning, visuelle metoder og teknikker, etikk og ansvarsforhold. Gjennom det siste tiåret har fagmiljøet bak dette notatet utforsket og samarbeidet med praktikere om å utvikle konkrete verktøy, metoder og prosesser som ivaretar barn og unge, samtidig som det gir resultater, ansvarliggjør beslutningstagere og gjør en forskjell i nærmiljøet.

Hvilke innspill har vi fått fra barn og unge på Mortensrud?

Ideer som har kommet fram i medvirkningsprosesser representerer et stort spenn av aktiviteter, der unge medvirkere på Mortensrud målbærer tydelige hensyn mellom ulike romlige, visuelle og lydige ønsker og behov.

- Ungdommer på Mortensrud opplever at de har ventet lenge på utbyggingen. De har kommet med innspill gjennom mange år, men ikke sett resultater. Det er behov for bedre informasjonsflyt, tidlig involvering og raske tilbakemeldinger, også til grupper som er vanskelig tilgjengelige.
- Ungdommer uttrykker et sterkt ønske om steder å være på kveldstid. De har få steder i dag og ønsker seg steder med trygg voksentilstedeværelse og muligheter for billige/gratis aktiviteter.
- Ungdommer ønsker konkrete aktiviteter som kan tilbys til ungdom for at de skal kunne komme seg lettere inn i arbeidslivet.
- Ungdommer ønsker å bruke og ivareta naturen i eget nærmiljø, og få utearealer med blomster og planter, som også kan være trygge møteplasser for ulike grupper.

Hva er kritiske suksessfaktorer i medvirkningsprosesser?

- Det er ikke bare barn og unge som skal engasjeres til deltagelse i en nærmiljøutvikling. Uten kommunalt ansatte sin forståelse, deltagelse og engasjement vil medvirkning fra unge ha liten effekt, både som prosess og resultat.
- Det må gjennomføres en forventningsavklaring i forkant av medvirkningsprosesser: Hva er målet med nettopp denne medvirkningen? Hvem skal bruke resultatene og til hva?
- Det må gjøres meningsfylt for unge å delta, ved å forklare målet med medvirkningen, og hvordan medvirkningsinnspill vil bli brukt. Medvirkningen må gjøres relevant for unge og for de voksne med ansvar for bygge- eller utviklingsprosjektet.
- Relasjoner mellom de som har ansvar for bygge- eller utviklingsprosjektet og unge som deltar i medvirkningen må utvikles, slik at begge parter kjenner igjen og kommer forbi idealbildene av hverandre.
- Medvirkningsrommet må avklares før en inviterer til medvirkning. Her må en finne og sette ord på motivasjonen for å medvirke (og invitere til medvirkning) hos alle involverte. Det må også være rom for å stille spørsmål ved «vedtatte sannheter».
- Aktører med makt og interesse må involveres tidlig i prosessen, også de som vanligvis ikke aktiveres eller ansvarliggjøres i konkrete medvirkningsprosesser med barn og unge.
- Man må gjøre det gøy for unge å delta, ved å gi valgmuligheter når det gjelder type innspill, og gi tilgang til kreative verktøy og utstyr. Oppleggene må også være fleksible og tilpasses kontinuerlig etter gruppas behov, ved å legge inn tid til lek og moro, innendørs- og utendørsaktiviteter, bevegelse og aktiv dialog.
- Medvirkningen må resultere i fysiske avtrykk av ideer, som kan fremstilles visuelt/fysisk uten avsender til stede. Det er viktig at noen som forstår og er tett på barnas innspill, bistår i oversettelsen av disse.
- Det må prioriteres å skape tillitsfulle relasjoner og «trygghetsrom» der man ser på medvirkning som tillitsbygging over tid, ved å organisere for mindre grupper som gir

lavere terskel for å komme med innspill. Oppfølging i etterkant gir mulighet for å melde fra om det som oppleves som viktig, men også utrygt å si fra om.

Hva er suksesskriterier ved innlemming av medvirkning i undervisning?

- Trygge, kompetente voksne som er til stede gjennom hele prosessen er avgjørende for at barn og unge skal oppleve medvirkning som meningsfulle mestringsarenaer. Involver miljøarbeidere, lærere eller andre med etablert tillit hos de unge.
- Det må sikres at elevers høringsinnspill blir samlet og klargjort innenfor samme skoleår, før de går videre på neste trinn og spres. De som skal ta imot innspill må selv oppsummerer disse og svare ut hvorfor og hvordan det er relevant for dem. Slik blir aktørene kjent med elevene og deres innspill, noe som øker sannsynligheten for at innspill blir forstått og vurdert, slik Barnekonvensjonen krever.
- Det er avgjørende å bygge kreativ kompetanse lokalt gjennom kobling til læreplanens kompetansemål og nærmiljø-ressurser, også for digitale rom, og å avklare hvilke fag som kan passe som kanal for medvirkning med hensyn til tid og kompetansemål.
- Lærere må involveres og læreplanen tilrettelegges på en måte som passer dem. Man må sammen identifisere hvilke deler av undervisning lærerne ønsker bistand fra andre aktører i et nærmiljøprosjekt. Klare koblinger mellom medvirkningsopplegg og kompetansemål må utformes og kvalitetssikre i samarbeid med lærerne.
- Gi elevene valgmulighet når det gjelder utformingen og type innspill de kan gi (innenfor medvirkningsrommet). Be lærere om råd når det gjelder hvilke valgmuligheter som kan være engasjerende og/eller lavterskel for elevene.

Hvordan kan resultatene anvendes?

Suksesskriteriene som er identifisert over, krever ressurser. Det er blitt tydelig for oss gjennom dette arbeidet, at lovpålagte prosesser som skal sikre aktiv medvirkning fra barn og unge i et utbyggings- eller utviklingsprosjekt må ha medfølgende faglig kompetanse og oppfølging sikret av dedikerte budsjettposter.

Det er også behov for å definere hva medvirkning vil innebære i enhver lokal kontekst og avgrense omfanget av medvirkning, slik at det er realistisk å gjennomføre uten å gå på bekostning av at barn og unge får sagt sin mening, blir hørt og at deres innspill blir tillagt behørig vekt, slik Barnekonvensjonen sikrer.

Resultatene presentert i dette notatet kan bidra til en nyansering, operasjonalisering og realisering av medvirkning som samtidig ivaretar barn og unge.

Introduksjon

Vi har ønsket å finne ut av hvordan medvirkningsprosesser med barn og unge i en delbydel i en kompleks kommune som Oslo kommune, kan planlegges, gjennomføres og evalueres slik at alle som deltar eller mottar resultatene kan være sikre på at dette er gode prosesser som har ivarettet de unge.

I dette notatet gir vi først leseren bakgrunnen for hvorfor Mortensrud i bydel Søndre Nordstrand ble valgt ut som hovedområde for å utforske gode medvirkningsmetoder overfor barn og unge i Oslo kommune, før vi følger opp med den faglige begrunnelsen for hvordan vi på Arbeidsforskningsinstituttet (AFI) ved OsloMet – storbyuniversitetet har jobbet med medvirkning i tilknytning til, men også utenfor skolen som arena. Her legger vi vekt på engasjement, læring og oversetting av medvirkningsinnspill. Hoveddelen av notatet tar for seg seks ulike prosesser som ble igangsatt i perioden 2020-2022. Disse beskrivelsene gir leserne innblikk i konkrete metodeverktøy, design og utfall av prosessene som er testet ut i samarbeid med ulike grupper unge og kommunalt ansatte i bydel Søndre Nordstrand og i Oslo kommune generelt – flere av disse i skolefaglige roller.

Siden tyngden her er lagt på praktiske, konkrete beskrivelser, vil dette notatet først og fremst være nyttig for praktikere og andre som har fått ansvar for å gjennomføre medvirkning i en lokal utviklingskontekst. Vi håper dette notatet vil gi tips til verktøy, inspirasjon og hjelp til de mange vi møter på som lurer på det samme, nemlig *hvordan gjør vi medvirkning?* Notatet vil forhåpentligvis også gjøre alt arbeidet som ligger bak slike lovpålagte medvirkningsprosesser mer synlig for politikere og andre beslutningstagere, slik at ønsker, pålegg og krav om ung medvirkning i lokale utbyggings- og utviklingsprosjekter også følges opp med ressurser til å gjennomføre – med ivaretagelse av barn og unge som første prioritet.

Om oppdraget fra Utdanningsetaten: Intensjoner og behov

Mortensrudprosjektet er per dags dato det største kommunale flerformålsprosjektet i Oslo under planlegging. Det innebærer både at de aller fleste etater er involvert og det gjør at prosessen går over lang tid. Mortensrudprosjektet består blant annet av ny skole og kulturskole, nye idrettsanlegg, gangstrøk og parker, og sykehjem, omsorgsboliger, bibliotek, frivillighetsentral og fritidsklubb. Bestillerne, det vil si etater med ansvar for å imøtekomme sin sektors behov, er Bydel Søndre Nordstrand, Bymiljøetaten, Deichman, Kulturetaten, Sykehjemsetaten og Utdanningsetaten (UDE). Det er Oslobygg KF som er byggherre for prosjektet. UDE er koordinerende etat på tre av feltene i Mortensrudprosjektet og ønsket vår bistand spesielt rettet mot denne prosessen, men med uttalt mål om å gjøre erfaringer som er oversettbare og kan brukes til å integrere medvirkning i hele Osloskolen. Forskningsspørsmålene oppdragsgiver ønsket kunnskap om var disse:

1. *Hva er de kritiske suksessfaktorene når man skal organisere og gjennomføre medvirkning med barn og unge i langvarige og (komplekse) kommunale prosesser?*
2. *Hva er de kritiske suksessfaktorene for hvordan kan man oversette innspill til fysiske planer, hvor det er flere kommunale behovshavere med ulike synspunkt, innfallsvinkler og agenda til hvordan behovene kan ivaretas best mulig?*

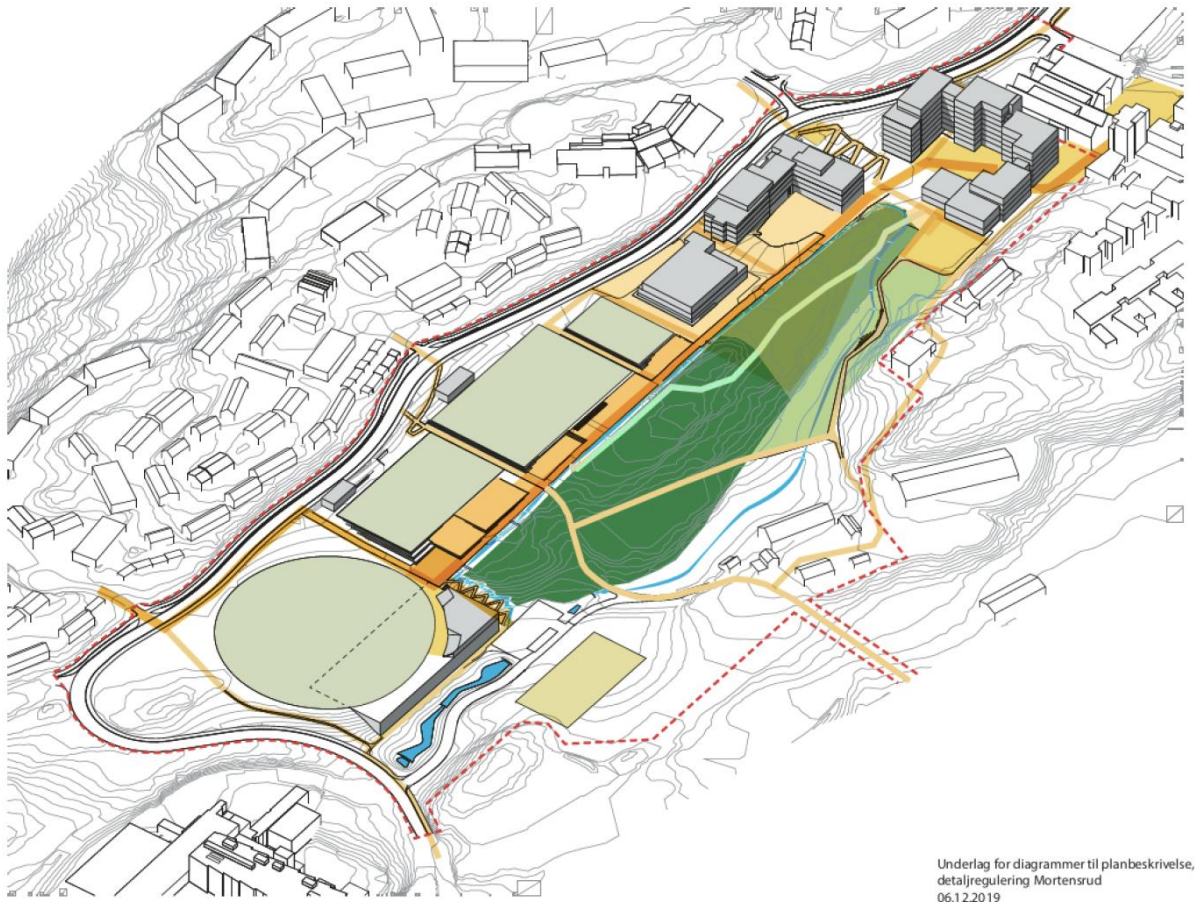
3. *I hvilken grad kan det å integrere medvirkning i undervisning sette rammer for reell medvirkning?*
4. *Hvilke fordeler og ulemper knytter seg til denne måten å gjennomføre medvirkning på?*

Metodebeskrivelsene under er en del av vår leveranse for å svare ut disse spørsmålene.

Om Mortensrudprosjektet: Aktørene, plan og ansvar

Hvorfor akkurat Mortensrud som hovedområde for å gjennomføre uttesting av metoder for ung medvirkning? Mortensrud ligger i bydel Søndre Nordstrand og er et sentralt sted for mange av de lokale som i stor grad bor i nabolag rundt senterområdet. Selv om Mortensrud er stedsnavnet mange utenforstående bruker, vil de som bor der ofte omtale eget nabolag med stedsnavn som viser til mindre og atskilte områder som Lofsrud eller Stenbråten. I tillegg til senterområdet hvor vi finner et kjøpesenter, boligblokker, t-bane, idrettsanlegg, ungdomstilbud (Røde Kors m.m.), er de omkringliggende nabolagene preget av småhus og større og mindre boligblokker (Andersen et al. 2018b). Det er også områder her med relativt mange kommunale boliger og en forholdsvis høy andel av beboerne leier boligen de bor i. Mange familier bor trangt, og dermed velger de unge å henge ute i et nærmiljø som mangler gode «hengesteder». Flere beboere og offentlige «forebyggere» gir derfor uttrykk for at nærområdet har behov for flere arenaer der beboerne kan være på fritiden. Særlig etterlyses et bedre tilbud til barn og ungdom – flere sier at slike gode steder kan forebygge rekrutteringen til mer illegal virksomhet, som skaper en del lokal uro. Samtidig savner også mange av de voksne beboerne gode møteplasser (som en grillplass eller en café) i nærmiljøet. Dette er et område med stor grad av etnisk mangfold og mikroskalasegregasjon – der nabolag på hver sin side av en vei bebos av ulike grupper, ofte med liten grad av kontakt på tvers.

Det ligger et stort potensial i nettopp å mobilisere befolkningen gjennom langsiktig engasjement for nærmiljøet sitt, og her kan gode medvirkningsprosesser være en nøkkel. Reguleringsprosessen som er for Mortensrudprosjektet karakteriseres av oppdragsgiver som et «komplekst prosjekt over lang periode», der mange etater med ulike ansvarsforhold og oppgaver er inne samtidig. Behovet for systematisk kunnskap om og utvikling av medvirkningsmetoder og -tilnærminger i UDE og i Oslo kommune generelt, er derfor stort. Gjennom de tre årene prosjektet har pågått, har forskere ved AFI jobbet i tett samarbeid med UDEs prosjektgruppe, for å komme nærmere en forståelse av hvordan medvirkning kan gjøres i tverrfaglige, komplekse samarbeids- og utviklingsprosjekter, men også i mindre prosesser rundt rehabilitering eller bygging av skoleanlegg. Målet har vært å skape arenaer for medvirkning knyttet til pågående prosjekter, som også kan gi erfaringslæring og viktig innsikt i hvordan barn og unge kan være medvirkende i eget nærmiljø og samtidig i en fruktbar lærings situasjon.

Figur 1. Tegning av planområdet for Mortensrudprosjektet i bydel Søndre Nordstrand i Oslo kommune, felt 10, 11 og 12.

For å komme i gang med detaljering av prosjektorganiseringen gjennomførte AFI en rekke arbeidsmøter, presentasjoner, observasjoner og analyser av dokument- og arbeidsmøtemateriale i perioden oktober-desember 2019 (fase 0). På bakgrunn av disse erfaringene prioriterte AFI følgende aktiviteter i perioden januar-april 2020 (fase 1): Møter med arkitekter, operative bestillere, ungdomsrådet i bydel Søndre Nordstrand, områdedirektører i UDE og sommerskolen i Oslo kommune, oppstart av ressursgruppe for medvirkning (se s. 56) og påfølgende møter, samt intervjuer med ulike aktører tilknyttet Mortensrudprosjektet.

I fase 2, våren 2020, gjennomførte AFI i samarbeid med UDE og operative bestillere den første medvirkningsworkshopen på lokalbiblioteket Deichman Holmlia (se s. 15). Da COVID-19-pandemien medførte nedstenging av alle institusjoner i mars 2020 endret vi på planene om videre fysiske workshoper. Vi gjennomførte den første digitale UngSpleis-workshopen 23. april (se s. 22) og fortsatte arbeidet med ressursgruppa digitalt, samtidig som vi planla for medvirkningscamp på sommerskolen i juni 2020 (se s. 27) og sommerjobb i bydelen (se s. 39). Vi publiserte også en populærvitenskapelig artikkel i fagbladet *Plan*, om medvirkningsmetoder vi ønsket å videreutvikle i prosjektet (Lorenzen et al. 2020). UDE og AFI gjennomførte sommerskole på Lofsrud skole i uke 26, som en pilot. Fotograf Karoline Hjorth dokumenterte prosessen. Vi samarbeid med bydelen om 2 ukers sommerjobb der lokal ungdom ble ansatt for å gjøre kunnskapsinnhenting og formidling om Mortensrudprosjektet i overgangen juni-juli 2020.

Fase 3, høsten 2020 og våren 2021, fortsatte ressursgruppa sitt arbeid, samtidig som AFI og UDE samarbeidet om å teste ut piloter for undervisningsopplegg knyttet til medvirkning. Det var planlagt at vi skulle teste ut et nytt format på informasjonsmøte for høringsperiode og behandling av høringsuttalelser, med ungdom inn som ressurs i evalueringsgruppe sammen med PBE, men grunnet utsettelse på høringsperioden og ny korona-nedstenging fikk vi ikke gjennomført dette da. Denne høsten startet vi også samarbeidet med Lofsrud skole og valgfaget «Demokrati i praksis» (se s. 47), som varte ut våren 2021. Vi jobbet samtidig med Stovner barneskole om medvirkningsopplegg for elever på 1. og 5. trinn.

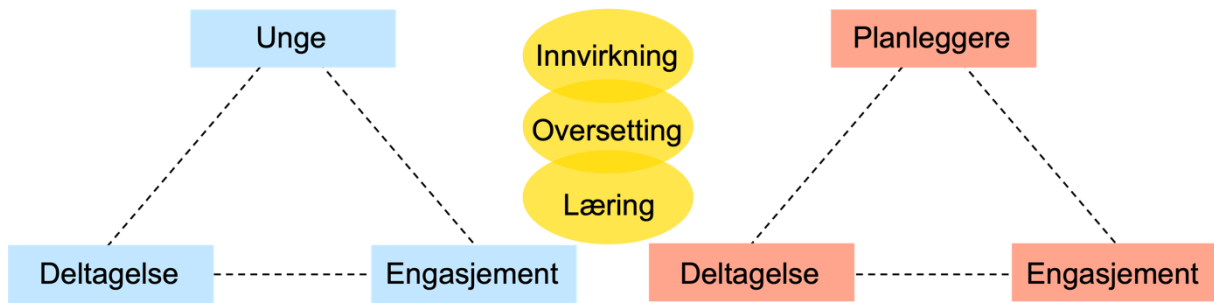
Samarbeidet med elever og lærere på Lofsrud skole førte til en serie sluttprodukter som ble diskutert i ressursgruppa, før vi gjennomførte tilbakeføringsmøte i november 2021. Fase 4, høst 2021 og våren 2022, besto hovedsakelig av oppfølging rundt høringsperioden for Mortensrudprosjektet (februar-mars) og publisering av et kapittel om skolefag som kanal for medvirkning i lokale utviklingsprosjekter, i en antologi med åpen tilgang (Alves et al. 2021). Vi publiserte debattinnlegg i *Arkitektnytt*¹, samskrev en populærvitenskapelig artikkel til tidsskriftet *Bedre skole* (Alves et al. kommer 2023) og gjennomførte internseminar for avdeling for skoleanlegg i UDE. Vi fulgte også opp workshop om medvirkning i reguleringsprosessen i regi av PBE og UDE, og planlegging av konferanse om medvirkning for Oslo kommune våren 2023.

Om UDE-modellen: Engasjering, læring og oversetting

Prosjektet har i samarbeid med oppdragsgiver testet ut det vi kaller UDE-modellen: Unge Deltagelse & Engasjement i lokal stedsutvikling (UDE), der tre overordnede fokusområder, *innvirkning*, *oversetting* og *læring*, utgjør rommet for samskaping av gode medvirkningsprosesser. Prosjektets metodiske tilnærming har tatt utgangspunkt i AFIs opparbeidede erfaring med å jobbe tett med oppdragsgiver i utarbeiding, gjennomføring og vurdering av lokal praksisendring. Med avtalen har AFI og Utdanningsetaten (UDE) hatt et langsiktig mål om å utvikle en systematikk for kunnskapsbasert og målrettet medvirkning for og i Osloskolen, med overførbarhet til andre etater i Oslo kommune og norske skoler generelt.

Utfordringene med å gjennomføre god medvirkning med barn og unge gjelder alt fra pedagogisk tilnærming, planlegging, gjennomføring, uttesting og utvikling, oversetting, evaluering/bruk av resultater, tilbakemelding, samarbeidsrutiner, kommunikasjon og praksiser på tvers av fagdisipliner og etater, samt profesjonalisering av etiske aspekter ved medvirkning og personvern i prosesser med barn og unge. Disse problemstillingene har inngått i testingen av UDE-modellen (se figur 2) som interaktiv, systematisk flerfaseinvolvering.

¹ <https://www.arkitektnytt.no/debatt/planlos-medvirkning>, lastet ned 23. november 2022.

Figur 2: UDE-modellen: Unges Deltagelse og Engasjement i lokal stedsutvikling (UDE).

Det har vært viktig for oss å legge vekt på at det ikke bare er barn og unge som skal engasjeres til deltagelse, men at dette gjelder i like stor grad for de involverte aktørene i et utbyggings- eller utviklingsprosjekt i kommunal regi. Uten de ansattes deltagelse og engasjement vil medvirkning fra unge ha liten effekt, både som prosess og resultat.

Deltagelse og engasjement må også nyanseres. UDE-modellen tar derfor for seg ulike grader av **deltagelse** (tilstedeværelse, aktivitet, produksjon, initiering), samt ulike former for **engasjement** (å kreve en plass, vise affekt, energi, dialog, forventning, forpliktelse, selvstendighet, forståelse) blant **barn og unge** i medvirkningsprosesser. Modellen speiler samtidig **planleggeres** deltagelse og engasjement i slike prosesser, og tar for seg ulike føringer, potensiale og muligheter og tilgjengelig pedagogikk for begge parter. De tre overordnede fokusområdene **innvirkning**, **oversetting** og **læring**, utgjør slik rommet for samskaping av gode medvirkningsprosesser for og i Osloskolen, med overførbarhet til andre etater i Oslo kommune og norske skoler og kommuner generelt. Under vil vi ta for oss hver av disse fokusområdene, med forskningsspørsmålene som utgangspunkt, før vi går inn i hvert enkelt medvirkningsinitiativ.

Engasjering i komplekse, langvarige prosesser

Innvirkning gjennom medvirkning er sagt å være en «trend» innen politikktutforming (eller «policy», se Krick, Christensen & Holst 2019), og ses også på som viktig i mer hverdagslige planleggings- og beslutningsprosesser, blant annet innenfor byutviklingen siden 1970-tallet (Falleth et al. 2010). Medvirkning vil oftest forde et visst engasjement både hos de som rigger prosessene og de som skal trekkes med. Vi vet fra en rekke internasjonale studier, studier fra Norge, samt lokalt i Oslo og på Mortensrud, at engasjement ikke er en ting (noe med essens) som kommer eller noen (alltid) bare har. Engasjement kan i utgangspunktet være ulikt fordelt, for eksempel mellom aldersgrupper slik at det kan «dø ut» om de mest engasjerte flytter ut eller pensjonerer seg fra nabolagsaktiviteter (Small 2004). Videre kan nabolagskonflikter (ofte relatert til interessenemotsetninger, Andersen 2008, Andersen og Skrede 2019), eller rett og slett hverdagens krav/oppgaver slukke engasjementet for det store flertallet slik at det er noen få «ildsjeler» eller standhaftige personer igjen (Andersen 2001).

Som del av kunnskapsgrunnlaget for Mortensrudprosjektet var vissheten om at medvirkningsarbeid en rekke ganger har ført til det som kalles «medvirkningstrøtthet». Dette er beskrevet i den internasjonale planleggingslitteraturen og det er noe vi selv har observert og skrevet om tidligere (Brattbakk et al. 2015, Andersen og Skrede 2017, jf. Dennis 2006, s. 2042). Fra stedsanalyse Bjørnerud, der Mortensrud var med, fikk vi mange historier fra barne- og ungdomskolene om at elevene var bedt av kommunen om å komme med innspill i en rekke ulike planprosesser, men der erfaringene i etterkant var negative (Andersen et al. 2018).

I en ny Oslo-basert studie, hevder Skrede og Andersen (2022) at politikere og planleggere vektlegger mer “tekniske” sider ved byutviklingen, mens folks følelsesmessige reaksjoner – som blant annet kom frem på medvirkningsmøter – ikke synes å bli tillagt særlig vekt. Forfatterne spør om dette kan bidra til at folk nettopp slutter å engasjere seg i bypolitikken. En annen mulig innvirkning kan være at medvirkningen blir forespeilet å være «tykk», og at planleggere derfor forventer engasjement fra befolkningen, mens den i realiteten er «tynn» og ikke egnet til å skape engasjerte beboere (Rosten et al. 2021). Medvirkningscamp på sommerskolen 2020 og Demokrati i praksis-faget på Lofsrud skole er blant prosessene der vi har kommet nærmest i å forstå hvordan det vi kaller *tykk medvirkning* spiller seg ut som konkrete praksiser.

Oversetting av medvirkningsinnspill

Vi har tidligere påvist at en rekke medvirkningsforsøk i regi av offentlige etater har resultert i frustrasjon hos de «medvirkende», særlig fordi de opplever at de har ytt uten å få noe meningsfullt igjen (Andersen et al. 2018b, se også Dalseide og Andersen, 2022). Dette kan forhindres ved at ‘medvirkere’ observerer at ideene deres blir tatt på alvor gjennom å omsettes til profesjonelle arkitekttegninger, planer eller fysiske modeller – og i siste instans, til et fysisk bygg (Hagen & Andersen 2021). Ungdom kan selv ha en aktiv pådriverrolle i det vi omtaler som de betydningsfulle eller kritiske liminalfasene: *overgangen* eller oversettelsen fra ideer og ord, til symboler/tegn, som tegninger, planer modeller m.m., og videre til fysisk form (Tolstad & Dalseide 2021). Planen blir med andre ord deres, den blir kroppsliggjort. Her kan engasjerte voksne spille en viktig rolle i å påse at rommet forblir inkluderende. Blant annet ved å tilrettelegge for at stadig nye brukere også får sette sitt materielle avtrykk på stedet slik vi testet ut på språkcafeen på Holmlia bibliotek.

Vi har her sett på oversettelse av innspill til fysiske planer som et to-etappers løp. Første oversettelse kommer når man diskuterer innspill fra en «medvirker» direkte i workshop. *Hva, hvorfor og for hvem?* Det er viktig at de som er ansvarlige for å gjennomføre for eksempel workshops er lydhøre og «kritiske» når medvirkere uttrykker sine ønsker. Intensjonen bak ønsket besvares ikke alltid best ved gjennomføring av det ønskede tiltaket, eller tiltaket lar seg ikke gjennomføre, men intensjonene kan videreføres. Vi har basert på erfaringer fra Mortensrudprosjektet begynt å utvikle et verktøy som kan følge innspillsrapporter og oppsummeringer. Målet er at kommunale virksomheter og andre mottakere med ansvar for fortolkning til fysiske formsvar forstår hvilke innspill som er «direkte» og hvilke innspill som er «intensjonelle». I etappe to av oversettelsen, vil de kommunale virksomhetene kunne implementere forslagene inn i sine planer. Her har vi sammen med oppdragsgiver utviklet praksiser for hvordan man rapporterer tilbake til «medvirkerne» hvordan deres innspill er ivarettatt (se s. 47 om valgfaget «Demokrati i praksis» på Lofsrud skole).

Læring og medvirkningskompetanse

Ved å innlemme medvirkning i undervisningen, ser vi at dette kan bli en naturlig del av det å vokse opp i et nærmiljø, og å utdannes til en aktiv samfunnsborger med egenerfart forståelse for lokale, demokratiske prosesser. Vi har sett hvordan fagfornyelsen med nye læreplaner for 2020 allerede er og framover kan bli et viktig verktøy i skolene for å innlemme alle aspekter ved medvirkning inn i undervisningen, og gjøre disse relevante gjennom tydelige koblinger til barn og unges nære omgivelser, inkludert skolebyggene.

I en oversiktsstudie, viser Feldman og Matjasko (2005) til en rekke funn fra forskningen på ikke-obligatoriske aktiviteter organisert gjennom skolen, der det hevdes at ungdom som deltar blant annet har høyere sannsynlighet for emosjonell og fysisk velvære som voksne, mindre tilbøyelighet til avvikende atferd på skolen, bedre betingelser for å lykkes på skolen, samt mindre tilbøyelighet til kriminell atferd som ung sammenlignet med unge som deltar i mer uorganiserte aktiviteter. Dette gjelder særlig "utsatte" unge i mer "utsatte" boområder. Her vektlegges det at unge i organiserte aktiviteter, som for eksempel et idrettslag, følges regelmessig opp av "positive" voksne, mens ungdom som deltar mer i ustrukturerte aktiviteter (for eksempel en ungdomsklubb), ofte får mindre systematisk oppfølging fra slike voksne (og mulige gode rollemodeller). For Mortensrud sin del, vil vi hevde at det å aktivt trekke med seg unge/elever inn i en interaktiv planleggingsfase, der de faktisk bidrar til å forme sitt eget nærmiljø, kan bidra forebyggende også ved å styrke lokalpatriotismen og eierskap til en skole (Andersen et al. 2018b). I et område preget av hærverk også på skolene (Andersen et al. 2018b), kan man forvente at dette vil reduseres når skolen er noe en selv har medskapt, særlig om skolen blir en arena også for aktiviteter etter skoletid.

Vår teoretiske og metodiske tilnærming

Vi bygger på en pedagogisk tilnærming som baserer seg på fenomenologisk tenking rundt erfaringsbasert læring og kunnskapsutvikling (James 1980, 1912, Dewey 1897, Freire 1993, Kolb 1984, Kolb og Kolb 2009), der vi tar som utgangspunkt at ungdommenes engasjement for medvirkning og medforskning kommer først når noe er gjort relevant for dem, slik at de fatter interesse og gir av sin oppmerksomhet, og selv kan velge fokus og arbeidsmåter. Innenfor Participatory Action Research (PAR) og childhood studies er problematisering av voksen-ung-relasjonen i medvirkning, visuelle metoder og teknikker, etikk og ansvarsforhold sentralt (Hagen & Lyng 2019). Kunnskapsgapene i feltet går nettopp på graden av faktisk effekt i ulike medvirkningsmetoder, og hvordan det institusjonelle apparatet sjelden er rigget for å ta imot barn og ungdoms innspill. Forskere som har sett kritisk på ulike medvirkningsforsøk i byutvikling eller byplanlegging, har poengtert at det sjeldent er blitt grundig evaluert i hvilken grad de unges ønsker blir realisert (Dennis 2006, s. 2042, Frank 2006, Simpson 1997). Selv om forskere og kommunale planleggere har erfaringer med hva som synes å «virke» og hvor utfordringene er, mangler vi altså systematisk empirisk kunnskap om de ulike fasene av faktisk medvirkning og grundige analyser av effekter. Dette har vi ønsket å bidra til gjennom utvikling og testing av UDE-modellen.

Prosjektets metodiske tilnærming har tatt utgangspunkt i vår opparbeidede erfaring med å jobbe tett med oppdragsgiver i utarbeiding, gjennomføring og vurdering av lokal praksisendring. Både konseptuelt og praktisk står dermed samskaping sentralt i de gjennomførte oppleggene beskrevet i mer detalj under. Vi anbefalte tidlig at det burde bli opprettet en ressursgruppe internt i UDE, som ville kunne jobbe tett med forskergruppa gjennom hele prosjektperioden. AFIs oppgave var å legge til rette for opplæring i grunnleggende teknikker og tilnærminger, og fasilitere felles utarbeiding av konkret opplegg for medvirkning. Målsetningen har vært å utarbeide en dynamisk modell med grunnelementer som lett kan justeres og tilpasses lokale kontekster. En sentral ambisjon har vært at UDEs ressursgruppe utover i prosessen skulle overta stadig mer ansvar for planlegging og praktisk gjennomføring av ulike opplegg, og slik bli i stand til å gjennomføre lokal medvirkning uten ekstern bistand. Målet var å sikre faktisk og robust opparbeiding og overføring av kunnskap til UDEs ressursgruppe og videre inn i organisasjonen og Oslo kommune. Under vil vi gå gjennom de seks prosessene som ble igangsatt i Mortensrudprosjektet, som resultater av

samarbeidet mellom AFI og UDE. Ytterligere medvirkningsinitiativer på Mortensrud er gjennomført av andre aktører i Mortensrudprosjektet, og vil ikke behandles her.

Prosess 1: UngSpleis Mortensrud

Oppsummering av workshop-konseptet «UngSpleis Mortensrud» på språkcafeen på Holmlia bibliotek, gjennomført i samarbeid med Deichman Holmlia og arkitekter fra Mortensrudprosjektet, 13. februar 2020

Hovedfunn innspill

- Ideene som kom fram i idéverkstedet representerte et stort spenn av aktiviteter, der ulike romlige, visuelle og lydige ønsker og behov ble forsøkt hensyntatt av de sammensatte gruppene.
- Deltagerne mente sambruksstedet bør gi rom til latter, lek og det å være sammen, og ønsker for å få til dette var støydempede vegger og organisering av aktiviteter som strikking, leksehjelp og språkcafe, og studio, matservering og ungdomsarbeidere de unge kunne snakke med.
- Andre ønsker var spennende farger, natur rundt bygningene, pynt fra ulike land, og steder for ro.
- Sambruksstedet bør inneholde flere soner, med for eksempel spillerom, flerspråklig cafe, organiserte aktiviteter, bordtennis og futsal, scene, dansesal, musikkavdeling, hvilerom, kosekrok, planter, sildrende vann og høye trær inne.
- Rommen kan også inneholde aktiviteter som yoga, kino, planetarium, tegnerom, rom til ulike dyr, restaurant og barnehage, kunst og skulpturer, auditorium og gjenbruksrom.
- Sambruksstedet bør være et sted man kan «ta naturen med inn», der vann, fellesskap, musikk, dyr, roser og eventyr står i sentrum. Deltagerne ønsket seg blant annet et drivhus, et møtested og stillerom, basseng, bibliotek og cafe for å få til dette.

Hovedfunn prosess

- Vi fikk god deltagelse fra beboere og andre som er tilknyttet bydelen gjennom samarbeidet med et allerede etablert konsept på det lokale biblioteket.
- De fleste av deltagerne kjente til hverandre, eller hadde møttes før. Dette veide opp for manglende språkkunnskaper. Rollen til de frivillige på språkcafeen gjorde at det ble en naturlig setting for å forklare oppgaver som var vanskelige, og be om hjelp.
- Ungdommene som var ansatt som assistenter av biblioteket tok oppgaven sin på alvor, og bidro godt og ansvarlig inn i gruppearbeidene, i tillegg til å bistå i rigging og rydding.
- Sammensetningen av deltagere fungerte godt, til tross for språkutfordringer og stort aldersspenn. De heterogene gruppene bidro til at sambrukskonseptene de utviklet var svært sammensatte og inneholdt mange ulike funksjoner og stilarter.
- Arkitektene som oppsummerte i plenum takket for innsatsen, men kommenterte også at det var vanskelig/umulig å ta hensyn til en slik variasjon av stilarter.

Bakgrunn og metode

I forbindelse med den planlagte utbyggingen av Mortensrud, gjennomførte Deichman Holmlia, Arbeidsforskningsinstituttet (AFI) ved OsloMet – storbyuniversitetet og arkitekter fra Mortensrudprosjektet en uttesting av konseptet «UngSpleis» på Deichman Holmlia.

Daglig leder på Deichman Holmlia inviterte inn deltagerne på deres ukentlige språkcafe, og engasjerte ungdommer som jobbet som assistenter på biblioteket. Arkitekter fra Grindaker og Alt.arkitektur deltok i tillegg til forskergruppen fra AFI.

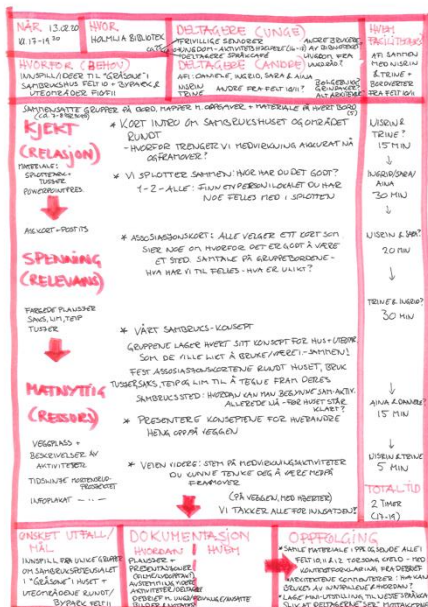
Bakgrunnen for metodikken UngSpleis kom fra et tidligere gjennomført prosjekt, Ungdomstråkk (Hagen et al., 2016a, 2016b) som et oppdrag for Kommunal- og moderniseringsdepartementet. Her var en av oppgavene våre å utvikle nye og bedre metoder for ungdomsmedvirkning gjennom aktiv eksperimentering i samarbeid med ungdommer og kommunalt ansatte fra Bydel Gamle Oslo. Gjennom arbeidet med sosiokulturell stedsanalyse på Tøyen (Brattbakk et al. 2015) hadde vi erfart at tradisjonell medvirkning ofte baserer seg på å samle inn innspill fra adskilte aldersgrupper, slik Barnetråkk er et eksempel på. Basert på det omfattende etnografiske feltarbeidet som ble gjennomført i området, der oppdraget var å finne og løfte fram de såkalte «stille stemmene» på Tøyen, hadde vi oppdaget det enorme potensialet for, men også mangelen på, gode nettverksarenaer der unge fikk knytte bånd på tvers av alders- og interessegrupper. Vi inviterte derfor til en stor workshop-sesjon vi kalte UngSpleis, der lokal ungdom fra 10–19 år med tilknytning til bydel Gamle Oslo var engasjert som idéeksperter, mens unge voksne fra 19–25 år gikk inn som rollemodeller, voksne naboer som lokale ildsjeler, og kommunalt ansatte og forskere fikk rollen som hjelpere (Hagen et al. 2016b). Dette konseptet ønsket vi å videreutvikle og teste i forbindelse med oppdraget for UDE knyttet til Mortensrudprosjektet, som «Ungspleis Mortensrud».

Gjennomføring av «UngSpleis Mortensrud»

Vi holdt idéverkstedet i underetasjen på Deichman Holmlia torsdag 13. februar 2020 kl. 17-19. Arrangør var daglig leder på Deichman Holmlia, sammen representanter fra med UDE, AFI og

reguleringstemaet (UBF/Alt arkitektur). Deltagerne var i alderen 17 til ca. 70. På dette tidspunktet arrangerer biblioteket vanligvis språkcafe, slik at de fleste deltagerne hadde tilknytning til denne og var enten unge voksne eller voksne med minoritetsbakgrunn og lite norsk-kunnskaper, eller voksne majoritetsnordmenn med norsk som morsmål. I tillegg var ca. ti unge bibliotekassistenter med tilknytning til bydelen og med minoritetsbakgrunn, deltagere i gruppearbeidet. Disse hjalp til med forberedelser, rigging og rydding av rommet.

I forkant av ideverkstedet hadde ressursgruppa for Mortensrudprosjektet jobbet med verktøyet fasilitatoren, for å utarbeide program og opplegg. AFI hadde forberedt materiale, som modeller og kart, plakater, tusjer, sakser, teip, assosiasjonskort og ark til tegneoppgave. Alle deltagerne fikk pizza, ungdommene fikk lønn som bibliotekassistenter.

Figur 3 Uttøyt «Fasilitator» etter planleggingsmøte i ressursgruppa.

Oppdraget vårt var å få fram deltagerens behov, synspunkter og ideer knyttet spesielt til sambrukshuset i den planlagte utbyggingen på Mortensrud. Vi ønsket å sette sammen deltagere på tvers av alder, bakgrunn og interesser, slik også et sambrukssted vil måtte fungere. Vi skulle også informere om utbyggingsplanen på Mortensrud og slik sikre at flere i befolkningen fikk bidra med sine ideer og ønsker. Under går vi gjennom de ulike delene av programmet for workshopen.

Intro og splotting

Vi ga først en intro om Mortensrudprosjektet og opplegget for workshopen, før vi satte i gang deltagerne med å «splotte». Dette er en metode utviklet av forsker Aina Landsverk Hagen i samarbeid med kollegaer ved AFI. I korte trekk er dette en tegneøvelse der både unge og voksne tegner/skriver ned steder de har i hjertet sitt og på hvilke steder de har det godt og aktiviteter de liker å gjøre (les mer om metoden i Rosten et.al 2021, Hagen & Osuldsen 2021). Da alle hadde tegnet sin splot snakket to og to med hverandre med utgangspunkt i det de hadde tegnet eller skrevet inn. Etterpå delte alle splotten sin i gruppene.

Figur 4 Splotter fra gruppeoppgave på «UngSpleis Mortensrud».

Assosiasjonene våre

Deretter valgte alle deltagerne to «assosiasjonskort» hver som sa noe om den følelsen de får når de er på et godt sted: ett kort for innsteder og ett for utsteder. Assosiasjonskort er en bildeserie med assosiative bilder printet ut i tykt papir i A5-størrelse. De skrev 3 stikkord til hvert kort på en post-it-lapp og festet på kortene. Til slutt fortalte de hverandre i gruppene hvilket kort de hadde valgt, hvorfor og hvilke stikkord de hadde med. Vi ba dem diskutere: Hva har dere til felles og hva er ulikt?

Figur 5 Assosiasjonskort fra gruppeoppgave 2 på UngSpleis Mortensrud.

Sambruksstedet

Vi spurte så: Hvis vi skal lage et hus sammen, hvordan skal det være? Hva skal det inneholde – inni og utenfor? Gruppene fikk utdelt fargede plakatar, et A4-ark med en 3D-tegning av et tenkt sambrukshus. De fikk så beskjed om å feste splotter og assosiasjonskort rundt hustegningen, og tegne og skrive inn det de ønsket at sambrukshuset skulle inneholde. De ble også bedt om å gjøre det samme med uteområdene rundt huset. De kunne også bruke flere bildekort og klippe og lime til en collage som de ønsket.

Figur 6 Deltagere i gruppearbeid sammen med Audhild Svella fra Alt.arkitektur.

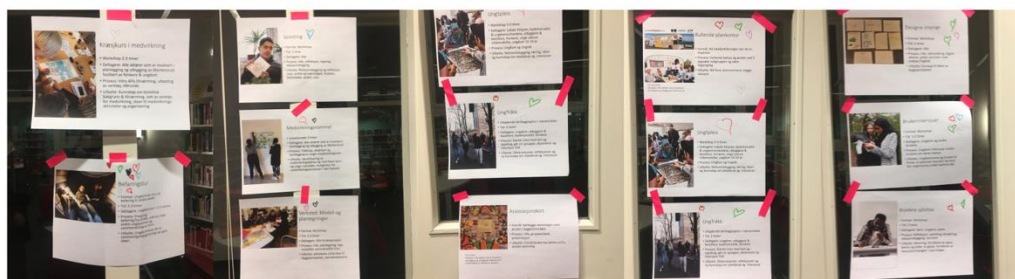

Figur 7 Collage laget under gruppearbeid på «UngSpleis Mortensrud».

Etter ca. 40 minutter i diskusjon, konsentrasjon og arbeid med materialer, presenterte hver gruppe sitt «konsept» for et sambrukssted før de hang opp plakatene på bokhyllene i rommet. Vi filmet presentasjonene (med samtykke), kun til bruk for arkitektene som ikke var til stede.

Hjertekapital

Til slutt spurte vi *Hva tror du folk synes er gode måter å medvirke på?* Hver deltaker «eide» tre hjerter de kunne bruke til å stemme med. Vi hadde hengt opp et titalls beskrivelser av ulike måter å gjøre medvirkning på og ba deltagerne ta en tusj og tegne hjertene på de medvirkningsmåtene de synes virket best. Vi ba dem avslutningsvis om å notere navn og kontaktinfo hos Deichmans representant, om de ønsket være med videre. Neste samling ble forespeilet å være UngSpleis på Nabolagshuset på Mortensrud i midten av mars (se under for beskrivelse av UngSpleis Digital grunnet nedstenging i korona-pandemien).

Ikke alle rakk å sette hjerter på sine favoritt-formater, men flere av ungdommene gjorde det før de gikk for dagen.

- Befaringstur (8 hjerter)
- Rullende plankontor (4 hjerter)
- Brukerintervjuer (4 hjerter)
- Designe interiør (3 hjerter)
- Verksted: Modell og plantegning (2 hjerter)
- Brodere splotter (2 hjerter)
- Medvirkningsrommet (2 hjerter)
- UngTråkk (2 hjerter)
- UngSpleis (1 hjerte)
- Splotting (1 hjerte)
- Kræsikurs i medvirkning (1 hjerte)
- Assosiasjonskort (0 hjerter)

Figur 8 Hjertekapital, oppsummerte resultater fra «UngSpleis Mortensrud».

Ønskene og visjonen for et sambrukssted som ble presentert og oppsummert over gjenspeilte innholdet i både plottene og assosiasjonskortene, og de sammensatte gruppene med deltagere i ulik alder og bakgrunn.

Logging

Vi avsluttet idéverkstedet med å logge. Her stiller vi to spørsmål; *hva var det viktigste du fikk med deg og var det noe som var spesielt vanskelig.*

Sitater fra logging del 1 – hva var det viktigste du fikk med deg:

- Høre mange spennende ideer og tanker om hva biblioteket kan bli
- Ideer kommer når man sitter sammen og snakker
- Viktig å hente andres mening/idé
- Mange ideer, spennende, forskjellige ting
- Å lære å samarbeide med ulike grupper, å dele tanker og ideer
- At samarbeidet fungerer bra
- At folk i BSN er engasjert og har mange ideer! Splot er gøy
- UngSpleis er gøy! Mange gode ideer! Vegg er viktig
- Informasjon om det nye biblioteket og bygget
- Hvor mye forskjellig huset kan og burde brukes til
- Hva et bygg kan være og romme

Sitater fra logging del 2 – var det noe som var spesielt vanskelig: Her svarte de fleste Nei.

- Uvant, men provoserende på en positiv måte
- Noen språkutfordringer, men det gikk bra
- Å konkretisere ideer for bygget
- Flott organisering
- Språk, litt for hurtig progresjon
- Det å tenke

Generelle sitater:

«De trenger kunst på Mortensrud, det er et trist sted nå».
(uttalt av beboer fra Holmlia)

«Bibliotek er jo dagens kulturhus, det er viktig å tenke på»

Oppsummering og læringspunkter

AFI presenterte en oppsummering med resultater og innsikter fra ideverkstedet for ressursgruppa for medvirkning i Mortensrudprosjektet, i form av en powerpoint-slideserie, der bilder, sitater, notater og loggresultater var lagt inn fra alle gruppearbeidene.

Ideverkstedet ga oss flere viktige innsikter i hvordan UngSpleis-konseptet kan brukes og videreutvikles. Vi anbefaler å ta utgangspunkt i allerede etablerte møtesteder som samler ulike brukergrupper, og kombinere roller og funksjoner (som frivillig eller betalte assistenter). De spesifikke oppgavene og verktøyene kan da varieres etter behov, kompetanse og formål med ideverkstedet.

Arkitektene fra Mortensrudprosjektet var ulikt forberedt, noe som fikk utslag i gjennomføringen. Arkitekten som hadde vært aktivt med i planlegging av ideverkstedet virket å forstå og håndtere rollen sin som fasilitator bedre enn de som ikke var deltagende i planleggingen.

Ikke alle gruppene klarte å innlemme ideene sine i ett konsept, noen endte heller opp med å foreslå flere adskilte konsepter på samme sted. Det bør være rom for å ta i mot slike uforløste komplekse konseptløsninger.

Gruppelederne oppsummerte selv at opplegget fungerte bra og samtalen fløt på bordet. Ungdommene og de voksne jobbet godt sammen. Splotting var viktig for å trygge bordet. Det var også fint for å finne felles referanser blant voksne og ungdommer. For eksempel var musikk viktig for de fleste på bordet. Arkitekten på gruppa hadde strikking i sin splot og en av de unge guttene kunne fortelle at han alltid hadde hatt lyst til å lære strikking. Assosiasjonskortene fungerte også bra. De var viktig for å starte idéfasen. Det var noen språkutfordringer, men det ble håndtert fint av gruppa. Alle lyttet til hverandre og var tålmodige. Alle var veldig positive til hverandres ideer og det var fint. Ideene var noe beskjedne, her er det rom for å introdusere den «villeste sambruks-ideen» i framtidige workshoper.

Gruppelederne opplevde at det var flest fra Holmlia til stede, men også at flere hadde kommet til Holmlia ens ærend for språkkafe. En dame hadde tatt turen fra Jessheim. Svarene ble sentrert rundt bibliotek og biblioteksfunksjoner i hovedsak. Noen av ungdommene bodde på Mortensrud, og de hadde ikke hørt om utbygging som skal skje. De fleste virket overrasket over å høre om utbyggingen. Diskusjonene fungerte godt, de var tydeligvis vant til å prate. Gruppelederne reflekterte over at noen av disse brukerne vil kunne komme til Mortensrud dersom det skjer ting der som er relevant for dem.

Vi gjorde også en debrief i etterkant, der arkitektene, forskerne og daglig leder på biblioteket deltok. Hovedpunktene fra debriefen var disse:

- *Fint å jobbe med slike grupper, de er vant til hverandre*
- *Skulle man møttes et annet sted hadde vi ikke nødvendigvis fått dem til å komme*
- *De unge var veldig engasjerte, bra å ha med dem videre*
- *De frivillige er takknemlige for å bli sett på som ressurser*
- *Trodde det skulle være mer språkutfordringer*
- *Kult å se hvordan ungdom og voksne samarbeidet*
- *Ble kanskje litt abstrakt for flere*
- *På min gruppe forsto de ikke sambruk, de tenkte mye klubb og bibliotek*

Prosess 2: Virtuell UngSpleis Mortensrud

Oppsummering av «Virtuell UngSpleis Mortensrud» med beboere og aktører tilknyttet Mortensrudprosjektet, gjennomført digitalt 23. mars 2020

Hovedfunn innspill

- Ungdommene uttrykte et sterkt ønske om et sted å være på kveldstid. Dette behovet var flere voksne som deltok også enige i at gjaldt for lokal ungdom.
- Ungdommene som deltok, mener at flere ungdommer på Mortensrud har ventet lenge på utbyggingen. De har kommet med innspill for mange år siden, men ikke sett resultater. Derfor føler mange at det er bortkastet tid å engasjere seg. For å kunne engasjere ungdom over tid tror de det er lurt å tilby timelønn eller sommerjobb
- Fjellhallen er et viktig sted for flere ungdommer på Mortensrud.
- Mange ungdommer ønsker seg jobb og å komme seg inn i arbeidslivet. De ønsker konkrete aktiviteter som kan tilbys til ungdom for at de skal kunne forberede seg til å komme inn i arbeidslivet.

Hovedfunn prosess

- Det var viktig å dele deltakerne i mindre grupper, da fikk flere mulighet til å si noe.
- Det var over 30 personer innom den digitale workshopen, noe som førte til utfordringer med å gjennomføre alle planlagte oppgaver. Istedenfor ble det diskusjoner mellom de forskjellige deltagerne, noe som også var et viktig mål med selve workshopen.
- Det var mange voksne som deltok på workshopen, og ungdommene synes til tider det var skremmende å komme med innspill i denne forsamlingen.
- Det var en del tekniske utfordringer i starten og underveis. Dette og det at vi var mange mennesker gjorde at vi ikke rakk å gjennomføre alle aktivitetene vi hadde planlagt. Til tross for tekniske problemer fungerte de digitale verktøyene godt.
- Det ble en god diskusjon mellom deltagerne på slutten av workshopen. Flere ble igjen i det digitale rommet for å fortsette diskusjonen etter workshopen var ferdig.
- Det var viktig å gjennomføre et eget debrief-møte med ungdommene, da fikk de mulighet til å si det de ikke fikk sagt i workshopen. De kom også med viktige innspill til det metodiske opplegget.

Bakgrunn

I forbindelse med utbyggingen av Mortensrudprosjektet var det planlagt å gjennomføre en workshop på Mangfoldshuset på Mortensrud i mars 2020 med ungdommer, seniorer, frivilligheten, lokale ildsjeler og andre sentrale aktører i lokalmiljøet og ellers i prosjektet.

Workshopen skulle bygges på UngSpleis-metodikken, der målet er å tilrettelegge for nettverksbygging mellom ungdommer og lokale ildsjeler som bor i et spesifikt område. Målet var at de ulike aktørene som deltok på workshopen skulle kobles på hverandre, og at de skulle få anledning til å komme med innspill til planen for Mortensrud. Da alle institusjoner ble stengt ned på grunn av koronapandemien og det ikke lenger var mulig å møtes fysisk ble det besluttet at workshopen skulle gjennomføres digitalt 23. mars 2020.

Denne oppsummeringen beskriver hva som ble gjort under den digitale workshopen og hvordan vi kom frem til hovedfunnene, aktuelle spørsmål og veien videre.

Gjennomføring

Selve workshopen ble gjennomført 23. mars 2020 over Skype med oppgaver i en «Google slide»-presentasjon. Alle deltagerne fikk tilgang til å redigere presentasjonen og den ble vist med delt skjerm. For at deltakerne skulle kunne diskutere i mindre grupper, opprettet vi separate møter i Skype som gikk parallelt med workshopen. Deltakerne kunne da gå inn i mindre møterom i løpet av workshopen.

Innsjekk profil

Første del av workshopen hadde vi en innsjekk-oppgave der deltagerne kunne skrive inn informasjon om seg selv i den delte presentasjonen. Dette gjorde vi for at deltagerne skulle ha en oversikt over hvem de snakket med i det digitale rommet, og for at de skulle kunne koble seg på hverandre i ettertid. I presentasjonen la vi inn profiler deltakerne kunne fylle ut selv:

Innsjekk: Lag din egen profil her

Sett inn et bilde av deg selv eller noe som illustrerer deg

Sett inn et bilde av deg selv eller noe som illustrerer deg

Sett inn et bilde av deg selv eller noe som illustrerer deg

Sett inn et bilde av deg selv eller noe som illustrerer deg

Navn:
Alder:
Jobb/skole:
Bosted:
Gruppe:
Rolle:

Navn:
Alder:
Jobb/skole:
Bosted:
Gruppe:
Rolle:

Navn:
Alder:
Jobb/skole:
Bosted:
Gruppe:
Rolle: Logger

Navn:
Alder:
Jobb/skole:
Bosted:
Gruppe:
Rolle:

Figur 9 Bilde av innsjekk-oppgaven fra «Virtuell UngSpleis Mortensrud».

Navn, gruppe og rolle var fylt inn på forhånd slik at deltakerne kunne finne sin profil og legge til informasjon og bilde. Noen valgte å legge inn et bilde av seg selv, andre la inn tegninger/illustrasjoner. De ulike rollene var:

- 1) Idéproffer: Personer som bor/jobber på Mortensrud eller i Bydel Søndre Nordstrand og har viktige erfaringer å bringe inn når området skal bygges ut
- 2) Spleiser: Personer som har invitert idéproffer
- 3) Logger/Idésamler: Forskere og/eller andre innad i prosjektet som er med for å samle ideer og notere det som blir sagt.

Det ble lagt inn en halv time før workshopen startet til å fylle ut profiler. Dette ble gjort i et separat møterom som deltagerne fikk tilgang til etter at de hadde logget seg på og fikk informasjon om oppgaven av de som møtte dem i fellesrommet. Her hadde vi imidlertid noen tekniske problemer som gjorde at ikke alle fikk tilgang til presentasjonen vi skulle jobbe i. Dermed fikk ikke alle tid til å fylle ut sin profil.

Digital splot

Etter innsjekk splottet alle i den samme presentasjonen. Splot er beskrevet over som en metode som kombinerer intervju og tegning, der deltakerne identifiserer steder de har i hjertet sitt – hvor de har det godt og hvilke aktiviteter de liker å gjøre. Når vi splotter fysisk pleier vi å bruke fargede ark og tusj. Denne gangen fikk alle hver sin «slide» i den delte presentasjonen der de brukte frihåndfunksjonen, tekst og bilder/illustrasjoner fra google til å tegne sin splot.

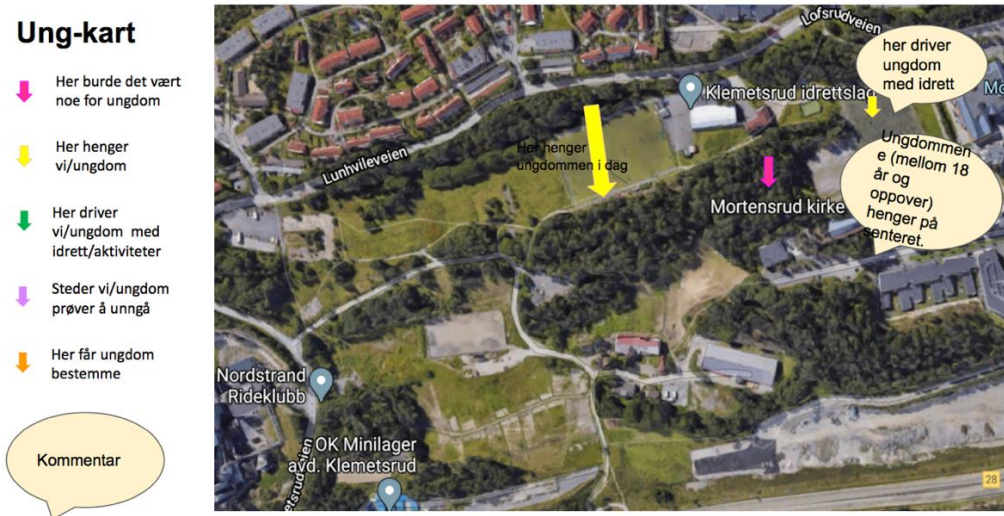
Figur 10 Bilde av splot-oppgave og splotter til deltakere på «Virtuell UngSpleis Mortensrud».

I og med at vi var mange deltakere ble det ikke tid til å gå igjennom hver splot. Allikevel førte splottingen til samtaler og bidro til å gjøre det digitale rommet tryggere.

Kartlegging og idéarbeid

Før vi startet på neste oppgave delte vi deltagerne i mindre grupper som skulle jobbe sammen: (1) ung-kart, (2) voksen-kart og (3) senior-kart. Hver gruppe fikk hver sin «slide» med et kart over området. De fikk i oppgave å plassere piler med fargekoder og snakkebobler på kartet. Fargekodene var «Her burde det vært noe for ungdom/voksne/seniorer», «Her henger vi», «Her driver vi med idrett/aktiviteter», «Steder vi prøver å unngå» og «Her får ungdom/voksne/seniorer

bestemme». Pilene med fargekodene og snakkebobler lå ved siden av kartet slik at deltakerne kunne kopiere dem og plassere disse på kartet.

Figur 11 Bilde av «slide» fra ung-kart-gruppen fra «Virtuell UngSpleis Mortensrud».

Da vi jobbet med oppgaven var det flere som ikke skjønnte hvordan de skulle flytte piler/snakkebobler på kartet. Dette førte til at mange ikke gjorde oppgaven, men heller diskuterte kartene med hverandre. Til tross for at den tekniske løsningen ikke fungerte best mulig oppstod det gode og viktige diskusjoner i de forskjellige gruppene. Vi opplevde at det var lettere for ungdommene å få grep på det tekniske enn det var for de eldre.

Til idéarbeidet hadde vi lagt inn tegninger og illustrasjoner fra planene på Mortensrud. Ved siden av la vi inn en idéboble som deltagerne kunne kopiere, fylle ut og plassere på tegningen:

Figur 12 Bilde av idéoppgave fra «Virtuell UngSpleis Mortensrud».

Her var det tenkt at deltagerne skulle deles inn i nye grupper og jobbe med forskjellige temaer. Dette ble det ikke tid til, det ble heller en diskusjon i plenum om planene.

Til slutt førte alle deltagerne logger. Her spurte vi: Var det noe som var spesielt vanskelig? Hva var det viktigste du har fått med deg i dag? Vi pleier å logge anonymt, noe som ikke går i «google slide». Derfor brukte vi det digitale verktøyet «Mentimeter». Dette verktøyet har vi lært å bruke av

ungdom som har vært med på workshoper med oss tidligere. Vi brukte ordsky-funksjonen, der deltagerne kan bruke mobilen til å skrive inn svar, som så dukker opp i en ordsky. Etter workshopen gjennomførte vi en debrief med forskerne og de andre arrangørene fra prosjektet. I tillegg gjennomførte vi en egen workshop med ungdommene som deltok.

Oppsummering og læringspunkter

Basert på materialet som deltagerne jobbet fram i løpet av workshopen, samt diskusjonene som oppstod i gruppene og i fellesrommet, ser vi at det er noen hovedtrekk folk er opptatt av.

- Noe som ble snakket mye om i både workshopen og i debrief med ungdom i etterkant er et behov for møteplasser/steder å være for ungdom på Mortensrud. Flere ungdommer trakk frem Fjellhallen som et viktig sted de oppholder seg nå, men de trenger et sted å være på kveldstid. Dette behovet er størst på vinteren når det er kaldt.
- På sommeren er Stensbråten skole et viktig hengested. Det var viktig for de ulike aktørene å få vite mer om det som var planlagt for Mortensrud. I diskusjonen i etterkant fikk de ulike aktørene også mulighet til å koble seg på hverandre.
- En viktig tilbakemelding fra ungdommene som deltok var at samtalen fungerte best i de mindre gruppene fordi det opplevdes som lavere terskel å komme med innspill.
- Alle deltagerne fikk ikke presentert seg, fordi de kom inn på ulike tidspunkter. Ungdommene mente i etterkant at det ville gjort det digitale rommet tryggere om de hadde visst hvem alle i det digitale rommet var.
- Splotting fungerte godt digitalt. For at rommet skal oppleves enda tryggere, bør det legges inn tid til å gå igjennom alle splottene – enten i fellesrommet eller i de mindre gruppene om det er for mange deltagere og liten tid.
- For å engasjere ungdom over tid ble det foreslått å tilby timelønn for arbeidet eller lage et sommerjobb-tilbud. Disse ideene ble fulgt opp i ressursgruppa for medvirkning og det ble gjennomført et sommerjobb-tilbud.

Prosess 3: Medvirkningscamp på sommerskolen

Oppsummering av «Medvirkningscamp på Mortensrud» som del av sommerskolen i Oslo kommune, gjennomført på Lofsrud skole 22.-26. juli 2020

Hovedfunn innspill

- Elevene var opptatt av steder med mulighet for lading av mobiler. For eksempel ønsket de seg offentlige benker med ladestasjoner. De ønsket seg også utendørs wifi-soner.
- Ungdommene på Mortensrud har behov for steder å henge/være utenom skoletid. Flere fortalte at de blir kastet ut av senteret, og dermed ikke har andre steder å henge. Dette gjelder spesielt på vinteren. På sommeren er de mest ute.
- Fritidsklubben på Mortensrud er mest for gutter, noen av jentene synes det er skummelt med eldre gutter.
- De fleste ungdommene synes det er viktig at det er disco på den nye klubben.
- Mange ungdommer føler seg utrygge flere steder. Spesielt områder uten boliger og folk - steder de ikke blir «sett» av andre.
- Ungdommene ønsker flere natteravner/tilstedeværelse av voksne. I dag opplever elevene at det bare er tilsyn i områder med allerede mange mennesker. De ønsker også at mørke områder skal få mer lys.
- Mange ønsker seg basseng på Mortensrud – mange kan ikke svømme, men også fordi de vil ha det gøy.
- De ønsker seg mer aktiviteter (uorganisert) og ting å gjøre for ungdom og barn i området.
- Flere ungdommer satte spørsmålstegn ved at det skulle bli bygd et bibliotek, fordi det allerede er bibliotek på Bjørnholt og på Holmlia.
- Flere av ungdommene synes det var positivt at det skulle komme bydelskafé. De håper at ungdom kan få jobb der, noe de tror kan være et positivt tiltak som gjør at færre blir trukket inn i gjengmiljø. I tillegg ønsker de billig mat/drikke på bydelskafeen, slik at den skal være tilgjengelig for ungdommer.
- Noen av ungdommene synes organisert idrett bør være billigere/gratis slik at flere har mulighet til å delta. Jentene var også opptatt av at det burde være et fotballag for jenter i deres aldersgruppe. Det nærmeste tilbudet er på Nordstrand og ifølge dem er det dyrere å spille fotball der, noe som gjør at mange ikke har mulighet til å være med.

Hovedfunn prosess

- Fem dager er litt mye å jobbe med bare medvirkning, hvert fall på ungdomstrinnet. Skal det arrangeres som et en-ukes kurs bør det være i kombinasjon med noe fysisk. Det var veldig varmt den uka kurset ble arrangert på Lofsrud, så vi kunne ha dratt på stranda el. Kunne eventuelt gjort feltarbeid her også.

- Splottingen fungerte ikke så godt. Noen av elevene forstod ikke helt hva de skulle gjøre, og det var få som ønsket å presentere. En forklaring kan være at en del av elevene kom for sent, og kom under splottingen. Dette gjorde at hele gruppa ble sittende rundt ett stort bord, og det gjorde at elevene måtte presentere for alle elevene. I ettertid ser vi at vi burde ha ventet og lagt opp til to grupper fra starten av.
- Elevene gav uttrykk for at de ikke ønsket at det skulle komme flere eksterne å innlede for dem, men at de samme voksne skulle lede hele uka. Generelt ønsket de korte innledninger. --> Skal eksterne komme og holde innlegg bør de ha god kjennskap til opplegget og være med i planleggingen av hele uka.
- Første uka etter skoleferien har startet er siste uka før fellesferien, og da ofte den mest hektiske uka for de ansatte i UDA (og sikkert resten av kommunen). Det kan være noe å huske på dersom noe lignende skal arrangeres på sommeren. Det er ikke ideelt å jobbe på et kurs, når alt annet skal avsluttes samme uke.
- Presentasjonen på fredag gikk ikke så bra. Det er flere grunner til dette: 1. elevene hadde allerede presentert for byråd og presse på torsdag, 2. de var slitne etter en uke med masse inntrykk og det var 30 grader. 3. de som kom på presentasjonen forventet en presentasjon, og stilte vanskelige spørsmål. -> Til neste gang bør det ikke være to runder med presentasjoner, og de som kommer bør forberede spørsmål og få litt mer informasjon om hva som møter dem.
- Det var bra at elevene fikk mat, men det ble også et forstyrrende element. Første dagen var rundstykkene med skinke, og det var ikke så populært blant elevene. Rundstykkene var generelt ikke det elevene hadde lyst på. Men det var fint at de stod der, slik at elevene kunne spise hvis de ble sultne. -> Til senere bør elevene være med å bestemme hva de skal spise, eller det bør kjøpes inn enklere mat mer tilpasset ungdommer.
- Den/de som leder opplegget må kjenne de ulike metodene godt, slik at de kan være fleksible og tilpasse opplegget til den enkelte elevgruppen. Dette krever erfaring med metodene og å være pedagogisk anlagt. Metoder fungerer i ulik grad på ulike grupper. Denne gjengen ville ikke at det skulle skje for mye, de ville først og fremst ha det gøy. Opplegget ble lagt opp og kontinuerlig tilpasset etter tilbakemeldinger fra elevene.
- Det er viktig å være fleksibel med opplegg – tilpasset gruppa, samtidig som at man først og fremst er opptatt av at elevene skal ha det bra.
- Det fungerte godt å ha med en ansatt fra sommerskolen. Han hadde god forståelse for opplegget fra første stund.
- Fotografen og kameraet var et kjempesunt tiltak gjennom uka. Kameraene bidro til at elevene lærte noe praktisk, så prosjektet gjennom en linse og med andre øyne.
- Tre-fire miljøarbeiderne fra skolen var på jobb hele uka. De kjente elevene godt og de var med på å lage god stemning. De var også godt å ha for å få råd – om alt fra Corona-regler til samtykkeskjemaer fra foreldre.
- Tråkk som noe av det første som skjedde i uka var veldig bra. Elevene begynte å snakke når de gikk, og de fikk god oversikt over prosjektet.
- Antall – funka bra med ca. fem i hver gruppe. Erfaring at det bør være minst en voksen per fem elever + en buffer. Husk også at alle voksne må ha forståelse for opplegget.

Bakgrunn

I forbindelse med den planlagte utbyggingen av Mortensrud, gjennomførte Utdanningsetaten (UDE) i samarbeid med Bydel Søndre Nordstrand, Lofsrud skole, Sommerskolen og Arbeidsforskningsinstituttet (AFI) ved OsloMet – storbyuniversitetet en fem dagers medvirkningscamp på Mortensrud. Målet var å gi unge i nærområdet muligheten til å medvirke i prosjektet, samt teste ut om dette kunne fungere innenfor rammen av sommerskolen.

10 elever på 8. og 9. trinn fra Lofsrud skole deltok på medvirkningscampen, sammen med en representant fra UDE, en lærerstudent fra sommerskolen, to milj rarbeidere fra Lofsrud skole og en forsker og en fotograf fra forskerteamet fra AFI. I tillegg var representanter fra bydelen og arkitekten i prosjektet innom og bistod på deler av opplegget. Gjennom uka gjennomførte elevene befarings i nærområdet, f r de intervjuet arkitekt og bydelsansatte om den forestående utbyggingen på Mortensrud. De gjennomførte intervjuer og observasjoner av befolkningen i nærmiljøet og utarbeidet egne ideer til hvordan området kan oppgraderes, spesielt med tanke på å ivareta barn og unges interesser. De jobbet også med id deling, -definering og -prioritering, og forberedte presentasjoner for lokale politikere, journalister og Byråd for oppvekst og kunnskap Inga-Marte Thorkildsen.

Denne oppsummeringen beskriver hva som ble gjort under medvirkningscampen og hvordan vi kom frem til hovedfunnene, aktuelle spørsmål og læringspunkter.

Gjennomføring

Medvirkningscampen var fra 22.–26. juli kl. 11.00–15.00 på Lofsrud skole. Elevene fikk mat når de kom alle dagene. Fotografen som var med tok bilder gjennom hele uka og involverte de elevene som var interessert i dette. Det var hovedsakelig fire av de ti elevene som byttet på å være fotograf. I tillegg hadde elevene tilgang til to polaroidkameraer de kunne ta bilder med gjennom uka. Alt materialet elevene produserte ble hengt opp på veggene i klasserommet. Det ble også laget en stor idé-splot der elevene kunne skrive og tegne ideer på slutten av hver dag.

Dag 1: introduksjon & ungplan

Intro og splotting

Elevene fikk en introduksjon til oppgavene og aktivitetene de skulle gjennomføre gjennom uka, samt hvorfor det ble arrangert medvirkningscamp på Mortensrud. Som forberedelse til ukas oppgaver og for at elevene og de voksne skulle bli kjent med hverandre gjennomførte vi splotting (Rosten et al. 2021, Hagen & Osuldsen 2021). Da alle hadde tegnet sin splot intervjuet to og to hverandre med utgangspunkt i det de hadde tegnet eller skrevet i splotten sin. Etterpå tok vi en runde i plenum og alle hang splottene sine opp på veggen.

Figur 13 Bilde av verktøyet «ungdommens medvirkningsrom» som elevene brukte under intervju. Foto: Karoline Hjørth

Befaring i området

Arkitekten i Mortensrudprosjektet presenterte planene for Mortensrud for elevene. Etterpå ble elevene delt inn i to grupper og gikk på befaring i området som skal bygges ut. En gruppe gikk sammen med arkitekt, den andre med en representant fra bydel Søndre Nordstrand. Elevene fikk med seg kart over området, tegning av planene, notatblokk og polaroidkamera.

Hva er ungdommens medvirkningsrom?

Da elevene kom tilbake fra befaring intervjuet de arkitekten og representanten

fra bydel Søndre Nordstrand. Ungdommene fikk utdelt hvert sitt eksemplar av verktøyet «ungdommens medvirkningsrom» til å bruke som utgangspunkt for intervjuet.

Målet med verktøyet er å kartlegge hva det er ungdom faktisk kan medvirke på i et utviklingsprosjekt ved å gå igjennom spørsmålene: Hva er bestemt? Hvorfor gjør vi dette? Hvilke aktører er involvert? Hva er usikkert? (les mer om verktøyet i Alves et.al 2021).

Innsikter fra dag 1

- Elevene hadde allerede mange ideer og innspill til planene for Mortensrud. De trakk frem at det finnes få steder å henge for ungdom, at det er viktig for dem å ha mulighet til å lade mobilen etter skolen (noen fortalte at de tar bussen til endestoppet og tilbake for å kunne lade mobilen).
- Det var en fin utvikling i gruppa gjennom dagen, elevene ble tryggere på hverandre og på oss etter hvert.
- Det var fint med fotograf og polaroidkamera. Dette likte elevene godt, noen synes det var gøy å ta bilder med profesjonelt kamera, andre med polaroidkamera.
- Gjennomgang av splot i plenum fungerte ikke så bra. Få ville presentere høyt. En mulig forklaring er at flere kom sent og vi ble derfor sittende på et stort bord sammen. Her burde vi nok ha ventet med å starte til alle hadde kommet slik at vi kunne fordelt i to mindre grupper.

Dag 2: Ungforsk I

Ungdommens medvirkningsrom, presentasjon om Oslo kommune og medvirkningsbanen

Elevene oppsummerte funnene sine fra da de intervjuet arkitekten og representanten fra bydel Søndre Nordstrand. De skrev det de hadde funnet ut på post-its som de festet på en stor plakat med bilde av verktøyet «ungdommens medvirkningsrom». Etterpå holdt lærerstudenten som var engasjert gjennom sommerskolen en kort presentasjon om Oslo kommune før forskeren fra AFI

gikk gjennom medvirkningsbanen og forklarte hvordan en demokratisk byggeprosess foregår i praksis. Medvirkningsbanen er en illustrasjon som forklarer en byggeprosess som en togreise. På veien fra A til B må toget innom en rekke stasjoner som representerer den lovpålagte medvirkningen kommunen arrangerer. Toget kjører også ut og inn av tunneller. Når toget er ute av tunnelen betyr det at lokalbefolkningen kan komme med innspill til det som er planlagt for området.

Ut i felt: Observasjon og intervju

Elevene ble delt i to grupper som skulle gjennomføre minifeltarbeid, såkalte tråkk i nærområdet. Hver gruppe utarbeidet sin egen intervjuguide med spørsmål de ville stille til lokalbefolkningen. Oppdraget de fikk var å finne ut hvordan folk bruker nærområdet på Mortensrud, samt hva de visste om den planlagte utbyggingen. De fikk alle utdelt hvert sitt intervjuhefte der de kunne skrive ned intervjuguiden og notere under intervjuene. De fordelte oppgaver innad i gruppene, noen stilte spørsmål og andre noterte ned det som ble sagt. Fotografen gikk sammen med den ene gruppen og lånte bort kameraet sitt til elevene slik at de kunne ta bilder. Den andre gruppen hadde med seg polaroidkamera. De voksne fordelte seg mellom gruppene og var med på tråkket. De voksne sin rolle var å være hjelpere, det var elevene selv som bestemte ruten de skulle gå, og hvem de skulle intervjuer.

Oppsummering og analyse

Da elevene kom tilbake fra tråkket fikk de utdelt hvert sitt store ark til å oppsummere det de hadde funnet ut. Den ene gruppen oppsummerte funnene sine i et tankekart. Den andre gruppen lagde ulike kategorier basert på aldersgruppen til intervjuobjektene: Voksne, eldre, barn og ungdommer.

En gruppe intervjuet åtte personer. Av de åtte visste to stykker at det skulle bygges på Mortensrud. De fikk høre at det var et spennende prosjekt og de som ble intervjuet likte spesielt godt at det skulle komme bibliotek og nye idrettsanlegg. Flere ønsket at det skulle bygges

Figur 14 Bilder av elevene som oppsummerer funn fra minifeltarbeid (tråkk) i nærområdet.
Foto: Karoline Hjorth

svømmebasseng, at det skulle komme flere møteplasser som kafé og/eller kino, at det skulle bygges en hundepark og at det skulle komme flere aktiviteter for barn og unge. Ingen de

intervjuet visste hvor eller hvordan man kunne si sin mening om planene. To synes Mortensrud er et lite og trangt sted, mens de andre som ble intervjuet trives godt på Mortensrud.

Den andre gruppa intervjuet seks personer, fire voksne og to barn. De var opptatt av å intervjuer personer i ulike aldersgrupper og at det skulle være halvparten menn/gutter og kvinner/jenter. Hovedfunnene til gruppa var at kvinnene som ble intervjuet var spesielt opptatt av trygghet. To fortalte at de noen ganger følte seg utrygge på kvelden og at de derfor ønsket mer belysning og synlige natteravner, den tredje kvinnen sa hun håpet Mortensrud skulle bli tryggere etter utbyggingen. Alle de snakket med sa de trivdes godt på Mortensrud, to sa de likte spesielt godt at Mortensrud er et flerkulturelt sted. Et av barna de intervjuet visste mye om utbyggingen og planene for Mortensrud, de andre visste lite om det som skulle skje. Både de voksne og barna ønsket flere fritidsaktiviteter og at det skulle bygges svømmebasseng.

Mediestrategi

Elevene fikk besøk av kommunikasjonsrådgiver i Omsorgsbygg (nå OsloBygg) på slutten av dagen. Sammen med kommunikasjonsrådgiver begynte elevene å lage en mediestrategi. Her skrev elevene opp personer som de tenkte vil vite om det som skjer på Mortensrud (interessenter) på post-its, for så å komme opp med forslag til ulike sosiale medier der disse personene kan nås.

Innsikter fra dag 2

- Tråkk fungerte godt. Begge gruppene fikk gjennomført flere intervjuer og de synes det var gøy. Vi bør starte de neste dagene med å være ute.
- Det er varme dager og alle var slitne på slutten av dagen da vi jobbet med mediestrategi.
- Flere av elevene er opptatt av at det bør bygges svømmebasseng på Mortensrud.
- Da en av intervjuobjektene fortalte at hun følte seg utrygg på kveldene og ønsket mer lys og tilstedeværelse av natteravner sa flere av jentene at de kunne kjenne seg igjen i dette.
- I samtale med noen av elevene foreslo de at det burde være mulighet for ungdommer å få jobb på biblioteket på sykehjemmet. Å tilby jobb til ungdommer, spesielt til gutter, mener de kan være et kriminalitetsforebyggende tiltak.

Dag 3: Ungforsk II & ungidé

Ut i felt: Observasjon og intervju

Denne dagen var planen at ungdommene skulle lage en spørreundersøkelse for å samle inn mer data om hvordan beboere på Mortensrud bruker nærområdet. De skulle gå ut i området utstyrt med hver sin iPad slik at folk de møtte på veien kunne svare på spørreundersøkelsen. Da vi ikke fikk iPadene til å fungere bestemte vi oss for å heller fortsette med intervjuer. De to gruppene satt seg ned og gikk igjennom dataene de hadde samlet inn dagen før. De diskuterte hva, og hvem de ville finne ut mer om for å lage en plan for tråkket. Den ene gruppa ville gå ut og fortsette som de hadde gjort dagen før, å gå rundt i nærområdet for å observere og intervjuer folk de møtte på veien. Den andre gruppa bestemte seg for at de ville intervjuer ungdommer i og med at de ikke fikk gjort det dagen før. For å få til dette bestemte de seg for å gjennomføre å gjennomføre mobilintervju med venner og søsken. Da gruppene kom tilbake fra tråkk oppsummerte de plansjene de hadde laget dagen før med funnene fra de nye intervjuene.

Analyse- og idéverksted: Assosiasjonskort

Da elevene hadde oppsummert tråkkene sine satt begge gruppene seg rundt et stort bord. På bordet var det lagt ut mange forskjellige bilder som var valgt ut med et mål om å åpne opp for en rekke assosiasjoner – vi kaller disse assosiasjonskort. Som første del av analyse- og idéverkstedet fikk elevene i oppgave å velge et bilde som beskrev hvilken følelse de ønsket å ha på «nye» Mortensrud. De skrev alle tre stikkord på en post-it som de festet på bildet. Vi gikk så en runde rundt bordet der alle viste bildet de hadde valgt og fortalte om følelsen de ønsket å ha (mer om assosiasjonskort i Hagen & Lorenzen 2021). Tanken med oppgaven var å starte en dialog rundt hvilke følelser som er viktig for dem for at de skal ha det bra på ulike steder og at de skulle ha med seg disse refleksjonene inn i de neste idéoppgavene.

Analyse- og idéverksted: UngKart

Elevene ble sittende rundt det samme bordet og fikk utdelt et stort kart over Mortensrud i A1-format som var festet på en kappaplate. Første oppgave var å kartlegge hvordan ungdom bruker området, samt fylle kartet med funn fra tråkkene de hadde gjennomført. De fikk utdelt såkalte pinsflagg med fargekoder som kunne festes på kartet. Fargekodene var: «Steder vi/ungdom prøver å unngå», «her driver vi/ungdom med idrett/aktiviteter», «her henger vi/ungdom», «her burde det vært noe for ungdom» og «her får ungdom bestemme». Funnene fra tråkkene ble skrevet på røde lapper som de festet på kartet med nåler. I tillegg fant de fram polaroidbildene de hadde tatt på tråkket og festet de der de hadde tatt dem. I neste oppgave fikk de plassere ideene sine på kartet. Disse skrev de på små papir-lyspærer som de festet på kartet. Her skulle de både komme med egne ideer til hva som kan gjøres bedre eller bli mer gøyalt i området og bruke den nye kunnskapen de hadde fått gjennom tråkkene sine.

Figur 15 Bilde av elevene som fyller kartet med pinflagg og ideer. Foto: Karoline Hjorth

Kartene viser at ifølge elevene henger ungdom hovedsakelig på Mortensrud senter, Røde Kors sitt fellesverk på kantarellen og i de ulike nabolagene rundt på Mortensrud. Idrettsbanene som ligger i planområdet, er både hengesteder for ungdom og steder de driver med sport/aktiviteter. Ungdom unngår steder der det er mye skog og lite lys, samt Klemetsrudanlegget. I tillegg skrev de opp at mange liker å ri, at en dame de intervjuet i 40-årene liker å gå tur ved stallen og at en mann på 27 år er glad i å være hjemme. Ideene elevene skrev på kartet var: Lyktestolper, svømmebasseng/-hall (flere steder, blant annet synes de en av gymsalene bør ha et svømmebasseng), sushi butikk, jobb, WiFi-sone, et sted å være med vegg og tak, tennisbane, pakistiansk mat/kafé, hundepark, skatepark, mange liker å ri. Ideen om en WiFi-sone der man kan koble seg opp til WiFi utendørs var svært populær. Området de ønsket WiFi-tilgang ble markert med rød hyssing på kartet.

Analyse- og idéverksted: Moodboard

Figur 16 Bilde av de ferdige moodboardene til elevene fra utstilling dag 4. Foto: Karoline Hjorth

Etter kartoppgaven delte elevene seg i gruppene igjen. De fikk nå i oppgave å lage et moodboard – et tankekart som oppsummerer ideene til gruppa. De fikk utdelt en stor blank plansje, en bunke med flere assosiasjonskort, tusjer, klistremerker, post-its og sakser.

Den ene gruppa var opptatt av å ta vare på naturen, at det skulle være en god utsikt og at det skulle komme flere aktiviteter for ungdom. Dette viste de med ulike bilder som de assosierer og noe tekst som forklarte det de hadde tenkt. Den andre gruppa valgte å dedikere sitt moodboard til ideen sin om et svømmebasseng på Mortensrud. De valgte ut bilder som kunne illustrere denne ideen og skrev ned argumenter for hvorfor Mortensrud burde ha et svømmebasseng, her var de opptatt av at mange ikke kan svømme og at et svømmebasseng i nærheten er viktig for at flere skal lære seg å svømme. På plansjen skrev de: Svømming kan redde liv, lengre svømmetimer for barneskolen, mindre badeulykker hvis de kan svømme, et sted å ha det gøy, mindre vil henge på senteret. Planen til gruppen var at de skulle samle inn underskrifter dagen etterpå.

Innsikter fra dag 3

- Elevene begynner å bli eksperter på Mortensrud-utbyggingen.
- Å gjennomføre mobilintervju var en god og kreativ strategi for å få intervjuet flere ungdommer.
- Det er tydelig at svømmehall er svært viktig for elevene og de har gode argumenter for hvorfor det burde bygges et svømmebasseng på Mortensrud.
- Idéverkstedet funket godt. Alle elevene var engasjerte i alle oppgavene. De kom med mange gode ideer og de hadde det gøy.
- Elevene er gode på å ta med funnene fra tråkkene sine inn i idémyldringen. De er opptatt av alle aldersgrupper når de utarbeider ideer.

Dag 4: Ungidè & politikerbesøk

Ut i felt: Idétesting

De to gruppene tok med seg moodboardene de hadde laget dagen før ut på en tur i området. De viste det fram til folk de møtte på veien, fikk tilbakemeldinger og samlet inn nye ideer. Gruppe to brukte turen til å samle inn underskrifter til en underskriftskampanje for å få svømmebasseng på Mortensrud.

Mediestrategi

Elevene forberedte seg på besøk av skolebyråd Inga Marte Thorkildsen, Dagsavisen og NRK sammen med kommunikasjonsrådgiver i Omsorgsbygg (nå OsloBygg) og forsker fra AFI.

Figur 17 Bilder av ferdig utfylte plansjer. Foto: Karoline Hjorth

Kommunikasjonsrådgiver ga tips om hvordan de kunne få fram budskapet sitt til politikere og journalister før de fikk utdelt plansjer med tekstene: «Hva er viktig for ungdom på Mortensrud», «våre råd til de voksne» og «våre spørsmål til Inga Marthe» og «Hva er vårt viktigste budskap til journalisten». Elevene diskuterte i gruppene sine og fylte plansjene med post-its.

Besøk av Inga Marte Thorkildsen, Dagsavisen og NRK

Elevene fikk besøk av daværende byråd for oppvekst og kunnskap Inga Marte Thorkildsen, journalister og fotografer fra Dagsavisen og NRK. De satt opp en utstilling i fotballbingen i skolegården til Lofsrud skole. Her hang de opp alt materialet de hadde jobbet med gjennom uka. Elevene viste fram og fortalte om det de hadde gjort til byråden og de ble intervjuet av journalistene.

Innsikter fra dag 4

- Besøket av byråden fungerte veldig bra. Elevene var veldig gode på å presentere det de hadde jobbet med, samt hva de mener er viktig for at Mortensrud skal bli et enda bedre sted for ungdom.
- I et slikt møte med ungdommer, politikere og journalister er det viktig at ungdommene ikke blir satt til side framfor politikeren. Her var det tydelig at fotografen som var utsendt fra Dagsavisen var mer opptatt av politikeren enn ungdommene, noe som opplevdes

ubehagelig for noen av ungdommene. Det var da viktig at vi hadde en egen fotograf i teamet som kunne ta en prat med ungdommene om dette i etterkant.

Dag 5: Presentasjon for inviterte gjester & avslutning

Presentasjon

Elevene fikk besøk av ulike personer som jobber i Mortensrudprosjektet for å vise og fortelle om det de har gjort gjennom uka og ideene/forslagene de har til utbyggingen. De satt opp utstillingen i fotballbingen i skolegården slik de hadde gjort dagen før.

Diplom, evaluering og vannkrig

Medvirkningscampen ble avsluttet med at elevene fikk utdelt diplomer som takk for innsatsen. De evaluerte også opplegget ved å svare på en undersøkelse med spørsmål. Etterpå feiret vi med is og en etterlengtet vannkrig.

Innsikter fra dag 5

- Det var nok litt i overkant med to presentasjoner. Ikke alle elevene var like engasjerte denne siste dagen, som de var dagen før.
- Det har vært en varm og lang uke med mye aktiviteter og opplegg. Det var tydelig at både elevene og de voksne som har fasilitert gjennom uka var slitne.
- Det var veldig bra vi fikk gjennomført vannkrig, dette var et ønske elevene hadde tidlig i sommerskole-uka.

«HVA ER VIKTIG FOR UNGDOM PÅ MORTENSRUD»

Dette skrev ungdommene individuelt ned på post-its, før de samlet dem på større plakater:

- *Et sted å være*
- *Mer tur på skolen*
- *Ha riktige utstyr og gode aktiviteter*
- *Gode aktiviteter*
- *Flere turer med klassen*
- *Ha et sted å henge*
- *Aktiviteter (flere)*
- *Utenlandsturer*
- *Natteravn i skogen*
- *Svømmehall*
- *Ladested*
- *Flere gratistilbud for unge*
- *Ha skolen åpen lenger*
- *Svømmehall*
- *Lærere som er engasjerte i elevene sine*
- *Flere gratis treningsmuligheter*
- *Sport*
- *At vi har venner*
- *Ha folk å være med*
- *At vi har et sted å være*
- *Å ha noe å gjøre*
- *Føle oss trygge*
- *Gratis internett på utestedene*
- *Trygghet*
- *Miljøarbeidere på flere steder*

«Våre råd til de voksne»

Disse rådene skrev ungdommene individuelt ned på post-its, før de samlet dem på større plakater:

- *Barna burde å bli bedre hørt*
- *De burde tenke på forslagene*
- *Bygge sånn at alle har tilgang (rullestol)*
- *Tenke på at ting skal være barnevennlig*

Oppsummering og læringspunkter

Figur 18 Bilde av idéplot fra utstillingen siste dag. Foto: Karoline Hjorth

Basert på materialet som ungdommene jobbet fram i løpet av uka, ser vi at det hovedsakelig er disse kategoriene de er opptatt av: Møteplasser/et sted å være, aktiviteter, muligheter for å lade og trygghet. Å kunne lade mobilen utendørs kom opp tidlig første dagen og ble tatt opp flere ganger i løpet av uka. Det er viktig for dem å ha mobilen når de henger ute og at det ikke er noen steder de kan gå for å lade den etter skolen eller i helgene. Noen fortalte at de tar bussen til endestoppet og tilbake kun for å kunne lade mobilen. Å ha et sted å være kom også opp tidlig. I idéspalten som hang i klasserommet hele uka ble det først skrevet «et lite sted å være», på slutten av uka ble ordet «lite» endret til «et stort sted å være». Det er hovedsakelig på vinteren de mangler et sted å være. Tiltak som gjør at de føler seg trygge var også viktig, spesielt for jentene i gruppa. Tiltakene de foreslo var flere synlige miljøarbeidere og natteravner og mer lys. Jentene var også opptatt av kriminalitetsforebyggende tiltak.

Siste dagen evaluerte elevene opplegget ved å svare på et spørreskjema fra mobilene sine. Her fikk de blant annet spørsmål om hva de syntes om de ulike metodene og aktivitetene, hva som var det viktigste de fikk med seg, om de synes noe var vanskelig, samt om de hadde lært noe nytt om seg selv i løpet av uka. Ut ifra evalueringen ser det ut som at elevene synes det var et bra opplegg. De skrev at de har lært mye nytt om hva som skal skje på Mortensrud, om sine egne rettigheter og om byutvikling generelt. Flere skrev også at de synes det er viktig at barn og unge blir hørt i slike saker.

Dette er et utdrag fra svarene elevene skrev inn i spørreskjemaet:

«Det viktigste jeg har fått med meg denne uka er at det er viktig å tenke på alle aldre når man skal bygge, og at barn også har rett til å være med på å bestemme hva som skal bygges»

«Jeg har lært at jeg liker å ta bilder og jobbe med andre»

«Ja, jeg har lært at min stemme betyr noe og at jeg må bruke min stemme»

«Jeg vet hvordan man lager en utstilling og jeg klarer å intervju folk»

«Jeg vet mye mer om hva som skal skje her på Mortensrud som feks at Mortensrud skole skal bygges på nytt og det kommer mye mer for ungdom og eldre»

«Jeg visste ikke at så mye forandringer på Mortensrud skulle komme. Nå vet jeg hvor stor og fin Mortensrud blir»

I etterkant har funn fra evalueringen og ungdommene sine innspill blitt presentert i ressursgruppa for medvirkning skriftlig og muntlig. Tre av elevene som deltok på opplegget meldte seg opp til å ta faget «demokrati i praksis» og fikk dermed jobbe videre med innspill til utbyggingen av Mortensrud (les mer om opplegget for faget «Demokrati i praksis» på side 46).

Prosess 4: Medvirkerne på Mortensrud – sommerjobb 2020

Oppsummering av sommerjobb-konseptet «Medvirkerne på Mortensrud» for unge voksne beboere i området, gjennomført i samarbeid med bydel Søndre Nordstrand og reguleringssteamet i Mortensrudprosjektet 29. juni – 10. juli 2020

Hovedfunn innspill

- Medvirkerne fant at det er mange beboere på Mortensrud som ikke visste om prosjektet.
- Et annet funn var manglende tilbakemelding, blant annet formulert slik: «Hvorfor får jeg ikke noe informasjon tilbake, når jeg har uttalt meg til kommunen?»
- Et tredje funn gikk på mistillit fra beboere som etterspør gjennomføring fra kommunen. Uklart om dette kan kalles medvirkningstrøtthet.
- Behovet for å jobbe oppsøkende ble trukket fram av Medvirkerne i deres analyse av resultatene fra undersøkelsen de gjorde i området.
- Av anbefalinger som kom fra beboere var at svømmehall burde være med i utbyggingsplanen, bedre informasjonsflyt/kommunikasjon med innbyggerne, råd om å ansette lokal ungdom til ulike arbeid og ha et økt fokus og tilbud til aldersgruppa 18-25.
- I tillegg kom det fram ønsker om å engasjere lokalbefolkningen på et tidligere stadium, spesielt minoritetsspråklige og gjennom riktige kanaler.

Hovedfunn prosess

- Rekrutteringen og selve infrastrukturen rundt ansettelse og oppfølging av de unge sommerjobb-ansatte virket å fungere godt og gi gode resultater i form av stort engasjement blant de unge
- Smitteverntiltak på grunn av pandemien gjorde det litt mer krevende å gjennomføre opplegget, men de bydelsansatte hjalp de unge med å overholde disse
- Metodeopptreningen ga de unge nok selvtillit og retning til at de kunne gjennomføre datainnsamling og design av survey på egenhånd (med noe bistand)
- Nettverket ungdommene satt på bidro til at de fikk svært god svarprosent på undersøkelsen og fikk til samtaler i deler av befolkningen som ikke bydelen selv har greid å engasjere
- Oppfølgingen i etterkant av sommerjobb-engasjementet gikk ikke som forventet, ressursen som denne gruppa utgjorde ble ikke benyttet videre i prosjektet.

Bakgrunn

I forbindelse med den planlagte utbyggingen av Mortensrud, gjennomførte Utdanningsetaten (UDE) i samarbeid med Bydel Søndre Nordstrand og Arbeidsforskningsinstituttet (AFI) ved OsloMet – storbyuniversitetet en uttesting av to ukers sommerjobb for unge voksne på Mortensrud.

De unge ansatte gjennomførte 2 ukers fulltid arbeid i prosjektet «Medvirkerne på Mortensrud» 29. juni – 10. juli 2020. Målet var å gi unge i nærområdet muligheten til å medvirke i prosjektet gjennom å gi dem grunnleggende opplæring i metoder for kunnskapsinnhenting, samt å informere om status i og framtidig plan for Mortensrudprosjektet, slik at de unge «medvirkerne» kunne videreformidle kunnskapen i sine lokale nettverk.

10 unge voksne med tilknytning til Mortensrud ble rekruttert og ansatt av bydelen som medforskere i 2 uker i juli 2020. De fikk først 2 dager med opptrening og skulle deretter gjennomføre kunnskapsinnhenting de resterende 8 arbeidsdagene. Opptreningen ble planlagt og gjennomført av en forsker fra AFI og 3 ansatte fra bydel Søndre Nordstrand. I tillegg var representanter fra bydelen og arkitekten i prosjektet innom og bistod på deler av opplegget. Gjennom de 2 ukene gjennomførte de unge sommerjobb-ansatte deltagende observasjon i nærområdet og fikk informasjon om områdeløftet og bydelens satsing på sosialt entreprenørskap. De lagde en survey og gjennomførte intervjuer og observasjoner av befolkningen i nærmiljøet, før de utarbeidet en presentasjon av resultatene fra kunnskapsinnhenting. Denne ble presentert for bydelsansatte og videresendt til ressursgruppa.

Denne oppsummeringen beskriver hvordan opptreningen fungerte, hva som ble gjort av de unge medforskerne i sommerjobben og hvordan vi har kommet frem til hovedfunnene, aktuelle spørsmål og læringspunkter.

Gjennomføring

Opptreningen av de unge medforskerne fant sted mandag 29. og tirsdag 30. juni 2022 fra kl. 11.00-15.00 på nærmiljø-kontoret til bydelen. Ansvarlige var bydelen/områdeløft-satsingen, med bistand fra AFI og reguleringstemaet ved Alt.Arkitektur. Arbeidstiden etter opptrening var fra kl. 9-15 hver dag. Vi planla to dager opplæring og uttesting av metoder, fem dager i felt, to dager analyse, idéutvikling og formidling og en dag avslutning. Totalt ti arbeidsdager over to uker.

Bydelen stilte med 2-3 voksne for å bistå og tilrettelegge arbeidet for de ti ansatte ungdommene. Disse var til stede på nærmiljø-kontoret på Mortensrud, fulgte ungdommene i feltarbeid ved behov og bisto/støttet der ungdommene trengte det. En forsker fra AFI var aktivt med på deler av metodetrening dag I og II. Representanter fra reguleringsteamet var med på oppstart dag 1 og avslutning dag 10.

Ansatte i bydelen gjennomgikk 2 timers (digital) workshop i forkant av sommerjobb-perioden der mål for arbeidet, ansvarsfordeling og oppgaveavklaring ble gjennomgått. AFI lagde introhefte som ble sendt ut til de involverte i forkant. Vi brukte modeller og kart som ble laget av elevene på sommerskolen (se over), mal for intervjuguide (printet hefte), surveyark, google form til survey, powerpoint til presentasjoner, utbrettbart kart over området, tusjer, sakser, post-it, teip og ark til idéarbeidet.

Medvirkerne fikk lønn etter kommunens satser, sluttattest som beskrev utførte arbeidsoppgaver, kompetanseheving og læring, bidrag til lokalsamfunnet og anbefaling videre. Det ble også

gjennomført en større avslutningslunsj. Reguleringssteamet mottok materialet fra sommerjobb-deltagerne i august.

Oppdraget til Medvirkerne var å få fram befolkningens behov, synspunkter og ideer knyttet til den planlagte utbyggingen på Mortensrud. De skulle også informere om utbyggingsplanen og sikre at flere i befolkningen fikk bidra med sine ideer. Planen var at de skulle oppsøke ulike deler av befolkningen og bruke både kvalitative og kvantitative metoder for kunnskapsinnhenting. De var også forventet å bidra med egne ideer.

Oppgavene i sommerjobben oppsummert:

- Opptrening i metodebruk, etikk og formålet med arbeidet
- Lage spørsmål til intervju og spørreundersøkelse i samarbeid med voksne
- Gjennomføre korte intervjuer med xx innbyggere, spørreundersøkelse med xx innbyggere
- Gjøre kart- og visuelle registreringer av dagens bruk av Mortensrud-området.
- Evaluere hvorvidt planprogrammet har fått til mål om å sikre gode møteplasser på tvers
- Utvikle ideer til og strategi for kommunikasjons og informasjonsarbeid, medvirkningsprosesser og arrangementer, organisasjonsutvikling, relasjons- og nettverksbygging, temporære prosjekter og videre prosess
- Utvikle egne ideer basert på kunnskapsgrunnlaget de har samlet inn og formidle dette videre

Dag 1: Introduksjon og opptrening I

Intro om Mortensrudprosjektet og oppdraget

De unge ansatte fikk en introduksjon til oppgavene og aktivitetene de skulle gjennomføre som en del av opptreningen de to første dagene. Vi gjennomgikk hvilke arbeidsoppgaver de skulle gjennomføre som en del av sommerjobben, samt informerte om den planlagte utbyggingen på Mortensrud. Vi snakket om kommunikasjon og hvordan ungdommene selv ønsker å formidle arbeidet. Vi splottet (tegneøvelse), ble kjent og snakket om hva som skal til for at steder blir gode å vokse opp på.

Befaring i området, medvirkningsrommet og medvirkningsbanen

Ungdommene gikk i grupper sammen med arkitekt Audhild og Vegard fra bydelen, vi snakket om steder som er viktige for eldre ungdom i nærområde, observerte og tok bilder. Ungdommene fikk med seg kart over området, tegning av planene, notatblokk og polaroidkamera.

Etter lunsj gjorde vi flere bli bedre kjent-øvelser. I andre del diskuterte vi unges medvirkningsrom på Mortensrud. Hva er bestemt, hva er usikkert og hvem er involvert? Vi intervjuet representanter fra Mortensrud-utbyggingen (arkitekt/bydel) om hva som skal skje i området framover og hvordan unge kan være med å medvirke. Vi jobbet med kart, plantegninger m.m.

Vi jobbet også med medvirkningsbanen som vi tegnet sammen på en stor plansje. Vi diskuterte spørsmål som: Hva er medvirkning og medbestemmelse? Hvem har ansvar for å lage gode steder? Hvordan får vi informasjon om hva som skal skje? Hvordan kan vi lage gode mediestrategier for å formidle resultatene fra dette arbeidet?

Til slutt logget vi og hang opp ideer på plansje, før vi gikk gjennom opplegg for morgendagen.

Innsikter fra dag 1

- Ungdommene hadde et svært stort nettverk på Mortensrud
- De var veldig engasjerte, nysgjerrige og tok oppdraget på alvor
- Flere hadde erfaring som bydelsverter og brukte denne erfaringen aktivt inn i arbeidet
- Befaringen ute i felt fungerte godt, de stilte mye spørsmål underveis

Dag 2: Opptrening II

Vi fortsatte innføring i metode på dag to. Ungdommene fikk en introduksjon til søkemotoren, før vi snakket om metodevalg og formidling - hva vet vi og hva lurer vi på? Hvordan finner vi ut av det vi ikke vet? Hvordan og til hvem kan vi formidle det vi gjør gjennom disse ukene? Vi fylte ut plansje på veggen med post-it-lapper. Deretter gikk ungdommene i grupper og gjorde tråkk i nabolaget, dvs. de observerte hva folk gjorde på de ulike stedene og intervjuet folk de møtte. Hva er det folk i nabolaget vet om det som skal skje på Mortensrud?

Etter lunsj oppsummerte vi funn fra tråkkene. Hva har vi fått vite og hva betyr det? Vi tegnet opp dataene våre på store plansjer og diskuterte resultatene i felleskap. Mot slutten av dagen diskuterte vi metodedesign – hvordan skaffer vi data? Hvem skal vi dele funnene med? Hvordan få innflytelse? Vi lagde utkast til en medvirknings-undersøkelse og forberedte ungdommene på gjennomføring. Til slutt logget vi og hang opp ideer på plansje, før vi gikk gjennom hva som var tenkt for de resterende 8 arbeidsdagene.

Innsikter fra dag 2

- Intervjurunden ute i felt var kortvarig, men skapte mye data og refleksjoner rundt ulike typer beboere og hvordan man kan forstå disse
- Iderunden til slutt virket vanskelig for flere å forstå formålet/nyttene av
- Survey-forberedelsene skapte engasjement i gruppa. Vi hadde planlagt at de skulle dele seg inn i mindre grupper etter interesse for ulike metoder som survey, dybdeintervju, observasjoner og tråkk, men de ønsket alle å jobbe med survey.

AFI var ikke til stede på dag 3-10. Under presenteres derfor oppgavene Medvirkerne gjennomførte sammen med de foreløpige funnene de gjorde underveis.

Dag 3: Forberede datainnsamling

Oppgaver:

- Kvalitetssikre tidligere spørreundersøkelse
- Diskutere ledende spørsmål
- Lage foreløpig fremdriftsplan
- Lage detaljert fremdriftsplan

- Gjøre feltarbeid

Dag 4: Feltarbeid

- Besøk til aktivitetshuset -Målgruppe: Ungdom (15-16 år)

Innsikter

- De er positive til fotballbaner
- Ønsker nytt klubbhus
- Bibliotek
- Jobbsenter, vanskelig å få jobb
- Ungdommen håper at man kan bruke flerbrukshallen utenfor skoletider
- Savner umiddelbare tiltak og tilbud

Besøk til seniortreffet - Mangfoldshuset - Målgruppe: Eldre (over 60 år)

- Svømmebasseng
- Vanskelige gå-veier
- Mente det ville vært bedre med gratis parkering ved senteret
- Hva kommer på gamle Mortensrud skole?
- Gravlund
- Treningsapparater
- Mange politibiler - ikke bra nok arbeid
- Utvidelse av veiene
- Aktiviteter - holde seg opptatt
- Samle eldre og unge på samme sted

Dag 5: Ideutveksling og feltarbeid

- Presentasjon om Søndre Unlimited av daglig leder Rosa Engebriksen Bye
- Hva de andre bydelene har fått til
- Hva bydelen kan bistå med
- Oppgave å lage løsning på lokalt problem. Vi presenterer våre ideer
- Besøk av Deichman og Nav: Heidi Grytten, Nisrin Maktabi Barkouki, Sigrid Roen Hansen. De ville ha våre innspill
- Forslag til setting på kommende bibliotek, hva slags aktiviteter vi kan ha der

- «Hva er det ungdommen ønsker seg der?»
- Mortensrud Fellesskap og Bydelsvertene
- Kreative innspill: navn på pop-up bibliotek/ jobsenter

Første og andre del av dagen: Arbeidsledigheten blant ungdom ble tatt opp som et reelt problem -> fremtidige aktører bør ta hensyn til å jobbe mot.

Moskè-besøk

- Dro til moskèen under fredagsbønn.
- For å nå absolutt alle - "stille stemmer"
- Mange gode innspill. Stor interesse for svømmehall. Ble nevnt turløyper for eldre.

Dag 6: Forberede spørreundersøkelse

- Tilbakemelding fra Aina på konkrete spørsmålsformuleringer, intro og ideer til spredning
- Finpusset spørreundersøkelsen
- Delte den på sosiale medier
- Hadde stand på senteret
- Jobbet med data fra stand
- Brainstorming

Dag 7 – 9: Gjennomføre spørreundersøkelse

- Jobbet hovedsakelig med presentasjonen og resultatene
- Dag 7 – hentet inn mer data fra 60+ gruppen
Mye data og ulike metoder for bearbeiding av data

Spørreundersøkelsen oppsummert:

- 13 spørsmål
- 5 av dem var obligatorisk
- Alternativ- fritekst
- Sosiale medier (Instagram, Snapchat og Facebook)
- Intervju og stand
- Anonymt
- 400 svar på to dager

Sitater fra opptrening

Dette kom frem i loggene etter første dag med opptrening:

Hva var det viktigste du fikk med deg?

«At en enkel avgjørelse ofte er tatt etter påvirkning fra flere hold og instanser.»

«Hvordan ulike aktiviteter og bygninger skal bli plassert på Mortensrud. Alle aktørene som er involvert.»

«Hvordan vi kan videreformidle og stille spørsmål til beboerne på Mortensrud.»

«Eldre ungdom burde i større grad være involvert tidligere.»

«At det er mange unge voksne på Mortensrud som vi vil ha med oss videre i utviklingen av nærmiljøet.»

«At ungdommene på Mortensrud kjenner alle innenfor aldersgruppen og at gjengen her er konge!» (fra bydelsrepresentant)

Var det noe du synes var spesielt vanskelig?

«Å få dekket behovene til alle.»

«Hvordan å tenke helhet og ikke være fokusert/bastant på et fenomen.»

«Å se at mange er interessert i svømmehall, men 'måtte' se bort fra det.»

«Å forsvare program som er lagt til planen, som de mener at folk ikke ønsker.» (fra bydelsrepresentant)

Sitater fra spørreundersøkelsen

Dette ble skrevet inn i de åpne feltene i undersøkelsen:

På hvilken måte kan dette prosjektet bidra til å forbedre miljøet på Mortensrud?

«Flere aktiviteter gjør at man blir bedre kjent med sine naboer fra nærmiljøet. Gjør også at ungdommene tar vare på hverandre, slipper å dra ned til byen eller andre bydeler for aktiviteter når man kan være i sin egen bydel. Dette kan bidra muligens mindre kriminalitet da man kan ha litt mer på dem her i nærmiljøet.»

«Flere folk ute som bruker hele området, bedre helse og bovilkår, viske ut forskjellene på hver side av Mortensrudveien, skape engasjement og samarbeid på tvers. Gi flere muligheter til å bidra med noe. Mer fokus på jenter.»

«Engasjere flere i området sitt. og forberede omdømme og de faktiske forhold på Mortensrud i dag. Flere vil ta eierskap.»

«Beboere og bydelen blir ikke hørt i forhold til behov for svømmehall. Oslo kommune må samarbeide bedre med bydelen og sette alt inn på å få til et badeanlegg. Se til Drøbak hva de har fått til der. Befolkning og bydel må bli hørt.»

Oppsummering og læringspunkter

Tilbakemeldingen fra de unge sommerjobb-ansatte var at dag 7-9 var de mest krevende og utfordrende dagene. De kommenterte i loggene at spørsmålene (i metodeopptreningen) kom brått på, og det var vanskelig å svare utfyllende. Det ble også nevnt at det var vanskelig å konsentrere seg når diskusjonene foregår gruppevis, på grunn av støy i rommet. Diskusjonen kunne heller vært i plenum. Noen synes også det var vanskelig å være kreative og at det var vanskelig å finne en metode for å undersøke et fenomen.

Prosjektteamet oppsummerte at de unge ansatte fikk effektiv opptrening og ble raskt selvstendige i kunnskapsinnhenting. Kombinasjonen av representanter fra Mortensrudprosjektet, bydelens ansatte og forsker fra AFI fungerte godt og ga variasjon i opplæring. En slik variasjon kan med fordel brukes som utgangspunkt for lignende opplegg, med ulike formål.

Det ble vanskelig for bydelen å holde på/bruke ressursen som ungdommene utgjorde i etterkant – her kan det være nyttig å undersøke nærmere hvorfor dette ble utfallet, for å sikre at en slik innsats får langvarige positive følger (utover de som selve kunnskapsinnhenting og den individuelle læringsprosessen ga).

Presentasjonen de unge sommerjobb-ansatte lagde ble til slutt ble oversendt ressursgruppa til diskusjon.

Prosess 5: Valgfaget «Demokrati i praksis» på Lofsrud skole

Oppsummering av medvirkning som del av valgfaget «Demokrati i praksis» på Lofsrud skole med elever på 8. og 9. trinn, gjennomført i samarbeid med Utdanningsetaten (UDE), reguleringsteamet i Mortensrudprosjektet og Lofsrud skole høsten 2020-våren 2021

Hovedfunn innspill

Generelle innspill til hva som trengs på Mortensrud:

- Mer belysning der det er mørkt i dag (f eks treområder rundt Lofsrud skole, stier og skogområder langs fotballbaner)
- Flere hengesteder. Gerne med mulighet for lading, piknik eller matservering.
- Ivareta naturen og lage utearealer med blomster og planter.
- Vann: Fontener, bekker eller andre former for vann for å se på og avkjøle seg.

Innspill til biblioteket:

- Muligheter til å gjøre lekser, være med venner og møte nye venner. Konkrete aktiviteter som ønskes: Brettspill, håndverk, dans, dataspill, matlaging og bokklubb.
- Romutforming: Ulike sittemuligheter, ulike soner for gjøremål, spesialrom for spilling, rom for å gjøre lekser, rom for å lage mat, utleie av lokale til private arrangementer og aktiviteter.
- De som jobber ved biblioteket bør være trygge voksne som liker å hjelpe ungdommer ved behov,
- Et godt uterom kan dekke flere behov som mat og sosiale aktiviteter. En del av ungdommene gleder seg til nytt nærbibliotek med større bokutvalg og «hengemuligheter».

Innspill til generasjonstunet og møteplasser:

- Møteplasser ute: Både sitte- og treningsmuligheter. Forslag til aktiviteter og anlegg: Basket, skaterampe, sportsanlegg, kino/teater, park- og turområder med lekeplasser og piknik-muligheter. Skilting, lys- og overvåking, fontener og skulpturer.
- Møteplasser inne: Kafé eller restaurant, lekeland med klatrevegg, sklier og trampoliner, skøytehall, spillerom og bibliotek.

Innspill til byparken:

- Sykkelparkering

- Fontener er viktige
- Plasser til piknik
- Matservering, f.eks. food trucks eller kafe
- Skjerme eldre for støy
- Mange funksjoner/aktiviteter nær skolen, og generelt i byparken. Forslag til aktiviteter: Volleyball, skate, fotball, minigolf.
- Ønsker å bruke skolene og skolenes uteområder etter skoletid
- Svømmehall
- Klubbhus
- Lyktestolper og natteravner
- Benker med lademuligheter og wifi, og benker til voksne som passer små barn
- Gode møteplasser for alle aldre med fontener/vann, blomster og grønne områder, og lykter eller effektbelysning
- Effektbelysning (lysrør eller lyskuler) er både estetisk og bidrar til trivsel ved å lyse opp områder som kan føles utrygge

Innspillene er hentet fra presentasjoner der representanter fra Oslo kommune med ansvar for Mortensrudprosjektet oppsummerte innspillene til elever som deltok i valgfaget Demokrati i praksis ved Lofsrud skole på Mortensrud. Valgfaget ble lagt opp slik at elevene kunne lære om og gi innspill til ulike områder i Mortensrudprosjektet. Presentasjonen av elevenes innspill ble sammenfattet av representanter fra etatene i Oslo kommune med ansvar for ulike deler av utbyggingen. Elevene fikk høre på og kommentere hvorvidt oppsummeringen var dekkende under avslutningsfesten 25. november 2021 ved Lofsrud skole.

Hovedfunn prosess

- Valgfaget Demokrati i praksis fungerte fint som en ramme for medvirkning knyttet til Mortensrudprosjektet for elever ved Lofsrud skole. Medvirkningsopplegget som helhet ble hovedsakelig beskrevet som nyttig og interessant av elever, lærere og utbyggere.
- Det var avgjørende at utbyggere deltok i deler av undervisningen som handlet om byggeprosjektet. Det kan være tidkrevende for lærere å sette seg inn i detaljer ved utbygging og utviklingsprosessen, spesielt i et komplekst prosjekt som Mortensrudprosjektet. En tilleggsfordel ved utbyggernes deltakelse var at elever og lærere beskrev at de opplevde å bli tatt på alvor når representanter for prosjektet kom til skolen.
- Det var viktig å tilpasse undervisningsopplegget til lærerne som hadde ansvar for og underviste i de fleste timene i faget. Lærernes innspill bidro til åpenhet og vilje til å prøve ut undervisningsopplegget i praksis. Selv om ikke alle ønskene til lærerne viste seg å fungere i praksis, var det viktig at de ble hørt og imøtekommet så langt det lot seg gjøre siden de tross alt hadde ansvar for faget og var med på et prøveprosjekt.

- Lærerne ved Lofsrud hadde relativt kort tid til å forberede innholdet i faget, og de hadde det travelt med andre oppgaver under planleggingsfasen av valgfaget. Derfor ønsket de å få et detaljert undervisningsopplegg, som de skulle kvalitetssikre, der andre underviste i delene av faget som krevde annen ekspertise (for eksempel eksperter på medvirkning og byggeprosess).
- Grunnet pandemien ble deler av undervisningen tilpasset den digitale hjemmeskolen, noe som fungerte til en viss grad, men ble beskrevet av lærere som mindre optimalt enn det opprinnelige mangfoldet av kreative og sanselige metoder og materialer i de første fysiske timene i faget. På samme måte ble den fysiske kontakten mellom elever, lærer og voksne i prosjektet redusert til digitale treff, noe som delvis fungerte, men heller ikke var optimalt.
- De digitale møtene tillot at prosjektet ble videreført, men det var de fysiske møtene som ble trukket fram av lærere og elever som avgjørende for en god opplevelse av medvirkningen. Heldigvis hadde de fysiske møtene fra de første timene lagt et grunnlag for videre samarbeid i faget.
- En stor utfordring i lange byutviklingsprosjekter er at det kan ta lang tid å se endringer og virkeliggjøring av innspill. Det ble vanskelig å sørge for at noen av elevenes innspill kunne vises mens de fortsatt gikk på ungdomsskolen. Innspill til byggegjerder som ikke ble gjennomført innen siste semester av valgfaget medførte frustrasjon blant elever og lærere.
- En ressursgruppe som besto av representanter for ulike virksomheter i Oslo kommune med ansvar for Mortensrudprosjektet ble opprettet med mandat om å sørge for at medvirkningen var relevant for alle involverte, at representantene fikk inngående kjennskap til elevenes innspill, og fremdrift.
- Oslo kommune oppsummerte tilbakemeldinger til elevene skriftlig og digitalt vår 2021. Høst 2021 var det mulig igjen å møte opp på skolen og da inviterte Oslo kommune til avslutningsfest. Tilbakemeldinger om avslutningsfesten fra elever og skoleansatte (inkludert lærer) var veldig positive. De beskrev det fysiske møtet som hyggelig og viktig. Noen elever kom bort til oss voksne og takket for at vi kom til skolen.
- På avslutningsfesten samlet vi inn konkrete innspill og navn på elever som ønsket å levere hele sluttproduktet som høringsinnspill selv (ved å sende mail til kommunen) eller via en voksen fra skolen som sendte innspill på vegne av klassen.
- Det kom ingen høringsinnspill fra Lofsrud skole. Dette tyder på at det formelle, minstekravet til medvirkning som høring representerer, fortsatt kan fremstå som en ugjennomtrengelig barriere for ungdomsskoleelever flest. Det tok tid fra klassene som hadde valgfaget ga sine innspill til høringen. Da høringen ble kunngjort var de opprinnelige klassene ikke lenger samlet som i det tidligere skoleåret. Nye lærere, elever og classesammensetninger kom til, og det ble vanskelig å få en godkjenning fra de som hadde gitt innspill. De fleste elevene ønsket ikke å levere sluttprodukt med eget navn. Selv om det var mulig å levere høringsinnspill på vegne av klassen, ble dette vanskelig å gjennomføre når klassen ikke lenger var samlet og lærere ikke lenger hadde elevene som hadde gitt innspillene som skulle leveres. Dette kan også vise nytten av å bruke klasser som enheter i medvirkningsarbeidet.

Bakgrunn

Med bistand fra AFI gjennomførte UDE et undervisningsopplegg der medvirkning og et stort lokalt byggeprosjekt ble sammenvevd med læreplanen i valgfaget «Demokrati i praksis» ved Lofsrud skole. Prøveprosjektet omfattet tre klasser med elever på 8. og 9. trinn som tok valgfaget på Mortensrud i Oslo skoleåret 2020–2021. Målsettingen med undervisningen var at elevene gjennom ni ukentlige dobbeltimer skulle få en forståelse av hvordan en demokratisk utbygging foregår i praksis, ved å utforske og gi innspill til planen for utbyggingen av Mortensrud.

Undervisningsopplegget ble tilpasset, kvalitetssikret og godkjent av lærerne høst 2020. Vi laget et undervisningsopplegg på ni uker, noen få hjemmeoppgaver for videre refleksjon, og valg av ulike sluttprodukter der elevene kunne levere sine innspill. Undervisningsopplegget ble laget ved å kartlegge læringsmål i valgfaget Demokrati i praksis med og som sammenfalt med medvirkning og medborgerskap. Elevene ga innspill til planen i form av et «sluttprodukt» som kunne være en presentasjon, en film eller en tekst der de forklarte hva de ønsker seg i nærmiljøet sitt og hvorfor.

Elevene ved Lofsrud skole spisset sluttproduktet sitt til ulike deler av planen ved å velge mellom tre oppgaver: Modell av byparken, forslag til kunst på byggegjerder eller et høringsinnspill. De som valgte høringsinnspill kunne velge videre mellom tre caser de ville fokusere på: innendørsaktiviteter for barn og unge, møteplasser utendørs eller innhold i bibliotek og fritidsklubb. Disse oppgavene ble laget i samarbeid med representanter for ulike virksomheter i Oslo kommune som bestiller og gjennomfører Mortensrudprosjektet. I hver oppgave ble elevene oppfordret til å intervju andre barn og ungdommer om hvordan de bruker nabolaget i dag, for så å ta dette med inn i sine egne ideer til nabolaget. Elevene på Lofsrud skole jobbet med sluttproduktene over flere uker, før de sendte sluttproduktene til UDEs representant i Oslo kommune.

I samarbeid med AFI opprettet UDE en ressursgruppe som besto av representanter for ulike virksomheter i Oslo kommune med ansvar for Mortensrudprosjektet. For at representantene skulle kunne ta imot sluttproduktene til elevene fra Lofsrud skole på en effektiv og reflektert måte, så vi raskt behovet for å utvikle et «oversettingsverktøy». Oversettingsverktøyet ble brukt for å skille mellom de fysiske strukturene elevene etterspør og de sosiale behovene som ligger bak disse strukturene. Verktøyet ble også utviklet for at etatene sammen kunne identifisere hvilke innspill som lå innenfor eller utenfor prosjektets rammer. Elever kommer ofte med ideer og innspill som ikke «passer inn» i det aktuelle medvirkningsarbeidet eller hos den aktøren som har ansvar for å gjennomføre medvirkning. Verktøyet skulle derfor også hjelpe til med å identifisere støttespillere som kunne ta disse ideene og innspillene videre, slik at de ikke ble «lagt i en skuff». Sluttproduktene som ble levert var i ulike formater som Powerpoint, Minecraft, og Word-dokumenter. Noen av de viste imponerende grad av forståelse for det komplekse Mortensrudprosjektet.

På grunn av covid 19 pandemien i 2020 og 2021 ble det forsinkelser i undervisningen, levering av sluttprodukter, tilbakemelding fra Oslo kommune på elevenes innspill og høringsfrist. Deler av undervisningen ble digital og vi la derfor til digitale alternativer i undervisningsplanen. Aktiviteter som jamboard (der elevene deltar og gir innspill gjennom digitale klistrelapper) og telefonintervjuer erstattet noen av elevenes oppgaver som opprinnelig var ansikt-til-ansikt. Lærerne beskrev elever som manglet motivasjon, utstyr og rom hjemme til å delta fullt i undervisningen, mens andre elever fortsatte som tidligere, og noen så virkelig fram til valgfaget som ifølge en av lærerne var så konkret, praktisk og engasjerende at det faktisk fungerte å gjennomføre via hjemmeskole. Hjemmeskole under pandemien ble beskrevet av lærere som en krevende periode for både lærere og elever.

Elevenes innspill til byggegjerd, som ble antatt å være innspill som raskt kunne la seg realisere slik at noen av elevenes innspill ble synlige i nabolaget tok lang tid å materialisere, og medførte frustrasjon blant elever, lærere og blant noen av representantene i ressursgruppa. En lærer uttrykte tydelig oppgitthet over dette i et ressursgruppemøte siden både hun og elevene hadde forstått det som om de kom til å se noen av sine innspill i midlertidige byggegjerd. Dette viste seg å ta lenger tid enn forutsett, blant annet fordi det var en ny ekstern aktør som hadde fått ansvar for byggegjørdene, og materialisering av innspill måtte avklares med dem. Lærernes oppgitthet via det digitale møtet var tydelig, og hun advarte mot medvirkningstrøtthet hos elever som har deltatt i «utallige medvirkningsrunder».

30. november 2021 ble det gjennomført en avslutningsfest der virksomhetene i Oslo kommune som er ansvarlige for Mortensrudprosjektet oppsummerte innspillene de hadde fått og kom med tilbakemelding til elevene. Blant disse var Utdanningsetaten, Deichman bibliotek, Bydel Søndre Nordstrand, Sykehjemsetaten og Oslobygg. Tilbakeføringsmøtet ble arrangert på Lofsrud skole etter skoletid. En elev deltok i planleggingen av møtet og var konferansier sammen med en representant fra UDE. Konferansierene holdt en presentasjon der de oppsummerte innspillene som hadde gått igjen i sluttproduktene, og som representantene fra Oslo kommune tolket som de viktigste for elevene. Arkitekt for reguleringsprosessen viste på plantegninger og illustrasjon hvordan elevens innspill var ivaretatt i den nye planen. Deretter holdt arkitekten i prosjektet en presentasjon om veien videre i reguleringsprosessen. Representantene fra Oslo kommune hadde satt opp stasjoner rundt om i lokalene for de ulike oppgavene elevene hadde valgt. Der fikk elevene vite hva som hadde skjedd med de konkrete innspillene de hadde i sluttproduktene sine, samt kommet med eventuelle oppklaringer og nye innspill. Stasjonene hadde tilhørende skål med godteri og kjeks, og det ble servert pizza og brus for å gi ungdommene noe tilbake for sin deltakelse og for å få ungdommene til å ønske å være til stede.

Gjennomføring

Undervisningen i valgfaget Demokrati i praksis foregikk i 9 ukentlige bolker med ulike temaer fra oktober 2020. Tre klasser deltok, én på 8. trinn og to på 9. trinn. På grunn av pandemien ble noen av bolkene utsatt og hele opplegget ble ferdig for alle tre klassene i januar 2021. Vi tilrettela så mye av undervisningen til digitale plattformer slik at undervisningen kunne gjennomføres fra hjemmeskole. Vi la til kreative oppgaver mellom faglige presentasjoner, men en del av de sanselige opplevelsene i de kreative oppgavene ble nok redusert i digitale plattformer, selv om vi prøvde å legge til rette for det i de digitale plattformene. Etter ønske fra lærerne, laget vi korte powerpoint-presentasjoner for hver bolke som de kunne bruke ved behov. I den grad det var mulig etter tilpasning under koronapandemien, avsluttet vi timene med en logg der elevene oppsummerer det som var gøy, vanskelig og med tilbakemelding hvis ønskelig. Under beskriver vi hovedinnholdet i de ulike dagene.

Dag 1: Introduksjon til demokrati i praksis og medvirkning i Mortensrudprosjektet

Intro og splotting

Elevene fikk en introduksjon til oppgavene og aktivitetene de skulle gjennomføre gjennom valgfaget, samt hvorfor Oslo kommune ønsket at de ga innspill til Mortensrudprosjektet. Som forberedelse til ukas oppgaver og for at elevene og de voksne skulle bli kjent med hverandre gjennomførte vi splotting, en tegneøvelse der både unge og voksne tegner/skriver steder de har i

hjertet sitt og hvilke aktiviteter de liker å gjøre (Rosten et.al 2021, Hagen & Osuldsen 2021). Når de hadde tegnet sin splot, intervjuet to og to hverandre med utgangspunkt i det de hadde tegnet/skrevet i splotten sin. Etterpå tok lærer/underviser en runde i plenum og alle hang splottene sine opp på veggen.

Tegn din drømmesofa

Elevene fikk i oppgave å tegne sin drømmesofa. Sofaeksempelet er laget for å få i gang en tankeprosess og hjelpe elevene å diskutere ulike behov/oppfatninger av en sak. Etter hvert vil drømmesofa utvides til familiens drømmesofa, og deretter ut i det offentlige rom: Nabolagets drømmebenk eller drømmehengested. Slik ville vi bidra til at elevene får økt forståelse for hvordan medvirkning ikke betyr at alle får "viljen sin", men at det må tas hensyn til ulike behov og oppfatninger. Dette fører igjen til at medvirkning betyr at man sier sin mening og forteller om sine behov, men at ulike meninger og behov må diskuteres og vektes opp mot hverandre før endelige løsninger landes. Elevene fikk så et lekseforslag der de skulle spørre familiemedlemmer om hvordan deres drømmesofa ser ut.

Dag 2: Nærmiljø og Mortensrudprosjektet

Vi lagde en område-splott som viser hvor elevene har det godt på Mortensrud. Denne oppgaven skulle hjelpe elevene å starte en tankeprosess rundt hva som er bra blant det som finnes på Mortensrud, for så videre kunne sette seg inn i hva som planlegges av utbygging i området. På dag 2 jobbet elevene med å reflektere over hvor de trives i nærmiljøet, hva som trengs og hvordan det nye Mortensrudprosjektet kan passe inn med elevenes ønsker og behov.

Ut i felt: Befaring og tråkk

Tråkk er minifeltarbeid i nærområdet. Metoden går ut på å observere og samle inn inntrykk mens man går i nærmiljøet. Arkitekten i Mortensrudprosjektet presenterte planene for Mortensrud for elevene. Etterpå ble elevene delt inn i grupper og gikk på befaring i området som skal bygges ut med en ekspert på Mortensrudprosjektet (arkitekt eller representant fra bydel Søndre Nordstrand). Elevene fikk med seg kart over området, tegning av planene, og notatblokk.

Dag 3: Intervju

Elevene jobbet først med å diskutere hvordan Mortensrud kan få gode hengesteder for både unge og gamle. Formålet med oppgaven er at elevene skal bli kjent med området der det skal skje en utbygging, og at de skal reflektere videre rundt hva som ligger i medvirkning og hvilke hensyn som må tas i det offentlige rommet, sammenlignet med i det private – fra et privat sosialt møbel (drømmesofa) til et offentlig sosialt møbel (drømmebenk/hengested). Deretter lærte elevene om hva et intervju er, og fikk en introduksjon i intervjumetode og etikk. Leksen ble å gjennomføre minst et intervju.

Dag 4: Sosiale hengesteder på Mortensrud

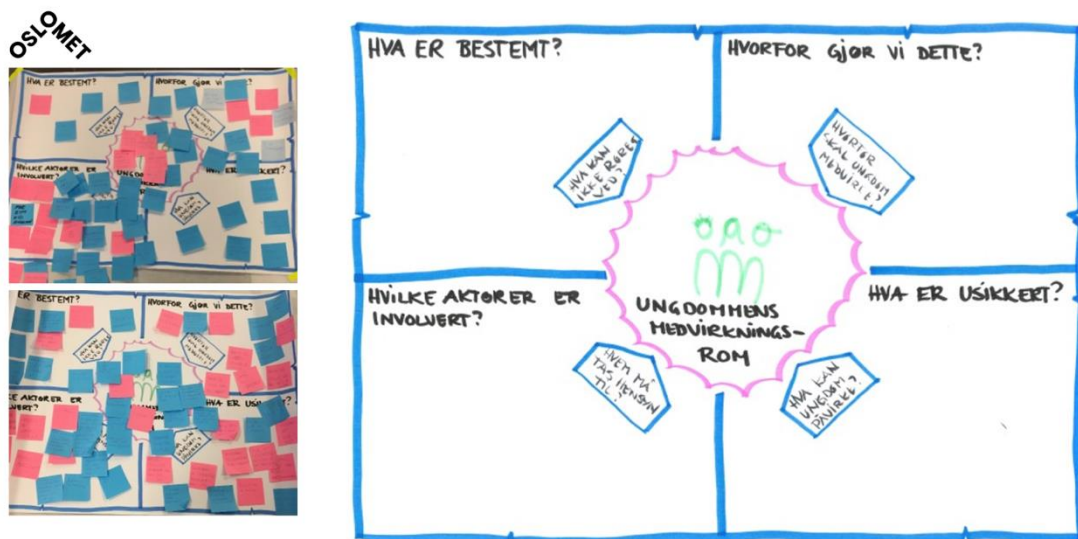
Denne dagen jobbet vi med kreative øvelser (blant annet Crazy 8), tråkk, og bruk av stort kart for å kartlegge gode sosiale hengesteder på Mortensrud.

Dag 5: Tilpasning av personlige ideer til nye Mortensrud etter tråkk og mer informasjon om Mortensrudprosjektet

Vi fortsatte å jobbe med kreative øvelser og bruk av stort kart for å se hva elevene har lært om nærmiljøet og om Mortensrudprosjektet fortsatt passer overens med hva de personlig mener er bra for området.

Dag 6: Andres ideer til nye Mortensrud, kommunens hensyn og valg av sluttprodukt

Elever valgte hvilket sluttprodukt de ønsket å presentere den siste undervisningsdagen i valgfaget. I forkant av timen, kartla representanter for ulike virksomheter i Oslo kommune med ansvar for Mortensrudprosjektet, ungdommenes medvirkningsrom. Representantene fikk utdelt hvert sitt eksemplar av verktøyet «ungdommenes medvirkningsrom» til å bruke som utgangspunkt for intervjuet. Målet med verktøyet er å kartlegge hva det er ungdom faktisk kan medvirke på i et utviklingsprosjekt ved å gå igjennom spørsmålene: Hva er bestemt? Hvorfor gjør vi dette? Hva er usikkert? Hvilke aktører er involvert? (les mer om verktøyet i Alves et.al 2021).

MEDVIRKNINGSROMMET

Figur 19 Verktøyet Medvirkningsrommet der de voksne kartla områder og aktiviteter der ungdom hadde mulighet til å påvirke med sine innspill (ferdig utfylt medvirkningsrom til venstre).

Med andre ord omfatter medvirkningsrommet hva ungdommene har mulighet til å påvirke med sine innspill. Temaene for sluttproduktene inngikk utelukkende i ungdommenes medvirkningsrom slik de ble kartlagt av kommunerepresentantene. Dette ble gjort for å bidra til tykk medvirkning (Rosten et al., 2021).

Dag 7 og 8: Lage sluttprodukt

Elevene lagde en presentasjon de viste fram i siste time, og vi la opp til en refleksjon over hvorvidt de skulle ta med innspillene til sluttproduktet som de fikk av den/de som ble intervjuet.

Dag 9: Presentasjon av sluttprodukt

Presentasjon av sluttproduktet for resten av klassen og inviterte gjester fra Mortensrudprosjektet.

Oppsummering og læringspunkter

Vi fikk fire sluttprodukter fra åtte elever på 8. trinn (hvorav ett av sluttproduktene mangler navn, og 11 sluttprodukter fra 21 elever på 9. trinn. UDE og AFI jobbet med å analysere elevenes innspill klassevis. Oppsummeringen ble også gjennomført i små porsjoner i ressursgruppemøter slik at representanter for ulike virksomheter i Oslo kommune ble introdusert til innspillene innenfor en gjennomførbar og strukturert ramme. Der fikk representantene mulighet til å reflektere over hvordan elevers innspill kunne oversettes til tilsvarende behov. I mars 2021, oppsummerte UDE og AFI elevenes innspill i padlet, og spurte om elever og lærere kjente seg igjen i oppsummeringen, noe de gjorde. Vi spurte også om noen av elevene kunne tenke seg å levere sluttproduktet sitt som høringsinnspill (noe de ikke gjorde). Lærere fortalte at noen av elevene kunne synes det var ubehagelig å ha sitt navn på en høring i kommune.

Avslutningsfesten foregikk november 2021. Der foreslo UDE at elevene kunne sende sluttproduktene på vegne av sin klasse, men det hjalp ikke når det gjaldt innsending av sluttprodukter som høringsinnspill. Avslutningsfesten var imidlertid positiv for opplevelsen av å ha vært med i et medvirkningsprosjekt, ifølge elever og skoleansatte.

Våre erfaringer viste at det var avgjørende å ha representanter for ulike deler av byggeprosjektet med til å delta i deler av medvirkningsundervisningen og oppsummere (deler av) innspillene slik at de fikk et forhold til, og en bedre forståelse av elevenes ønsker og behov.

Viktigheten av personlige møter mellom representanter for medvirkningen eller byggeprosjektet og elever, lærere og skoleansatte ble framhevet av både lærere og elever i løpet av prosjektet.

Når elever velger åpne sluttprodukter som Minecraft og tegning, og de voksne som skal tolke og oppsummere innspillene ikke har vært tett på elevene underveis, er det til hjelp at elevene skriver stikkord til viktige innspill.

I framtidige prosjekter, kan det være hensiktsmessig å delegere ansvaret for fremdrift av konkrete innspill til ulike representanter for byggeprosjektet. For eksempel, representantene kunne ha ansvar for at medvirkningsinnspill fra eget arbeidsområdet ble gjennomført innen en viss tidsfrist, kanskje en kunne hatt ansvar for høringsinnspill ble levert, og lignende.

Oversettelsesverktøyet var til hjelp for representanter for kommunen for å bearbeide innspill fra elevene og oversette noen av de konkrete innspillene (som trampoline og fontene) til underliggende ønsker og behov. Oversettelsen var spesielt viktig da de konkrete innspillene ikke lot seg gjennomføre (for eksempler se Alves et al, kommer). Verktøyet medvirkningsrommet fungerte også best med voksne, ikke med ungdommene. Likevel kunne ungdommene velge å jobbe med ulike innspill som inngikk i medvirkningsrommet, istedenfor å jobbe med tematikk som de ikke kunne påvirke.

Å tilpasse medvirkningsprosesser til læreplanen i Demokrati i praksis fungerte fint, og ble hovedsakelig beskrevet som en nyttig og positiv opplevelse blant lærere og elever. Der det ble frustrasjon, handlet det om forventningen om å se «at noe skjedde» mens ungdommene fortsatt gikk på ungdomsskolen. I framtidige prosjekter kan det være lurt å ha noe klart, for eksempel byggegjerder en mur eller et tre der noen av innspillene raskere blir synlige. For eksempel at alle

elevene kan male flagget der foreldrene kommer fra på en mur, eller henge laminerte flagg på et tre, eller noe lignende som kan gjennomføres som den siste delen av medvirkningen.

Dette anbefaler vi i nye lignende prosjekter

- Få ting til å skje i lokalmiljøet som en del av undervisningen: Sørg for at noe synlig blir gjennomført i lokalmiljøet som en del av undervisningsopplegget. Eksempler kan være byggegjerder som blir pyntet med innspill, flagg, eller lignende- men det må avklares på forhånd hva som faktisk er mulig å få til innenfor undervisningen er ferdig. Kan en gammel mur males av elevene med innspill eller flaggene der foreldrene kommer fra? Kan et tre bli pyntet med tekstilrester der innspillene står skrevet? Aktører, elever og lærere uttrykte et ønske om å se at noe skjer når de deltar i et langvarig byggeprosjekt.
- Få bearbejdede innspill til å bli høringsinnspill som en del av undervisningen: En aktør i skolen bør få ansvar for å levere høringsinnspill på vegne av klassen. Siden en del elever ikke ønsker eget navn på høringsinnspill, og det innebærer ekstra arbeid å utarbeide og klarere oppsummering av innspill, bør en ansatt i kommunen ha det som sitt ansvarsområde å bistå skolen med å sende inn bearbejdede høringsinnspill.
- Prosessen kan forenkles dersom oppsummeringene som allerede er gjort av aktørene med ansvar for utbyggingen, blir kvalitetssikret (redigert eller godkjent) av elevene som en del av faget (for eksempel siste time), før de videresendes via epost som høringsinnspill med kopi til den som bistår.

Prosess 6: Ressursgruppa for Mortensrudprosjektet

Oppsummering av Ressursgruppa for medvirkning i Mortensrudprosjektet sine aktiviteter, gjennomført i samarbeid med Utdanningsetaten (UDE) i perioden januar 2020- juni 2022

Hovedfunn prosess

- Ressursgruppa bidro til å involvere og engasjere representanter for ulike virksomheter i Oslo kommune med ansvar for Mortensrudprosjektet.
- Verktøy som assosiasjonskort for å kartlegge felles mål med medvirkningen, identifisere hvilken informasjon barn og unges medvirkning kan bidra til forbedring i deres tjenester, samt forkartlegging av medvirkningsrom var nyttige for resultatene i medvirkningen.
- I tillegg var det avgjørende at representanter deltok i undervisning og i tilbakeføring av ungdommenes innspill.
- Ressursgruppa bidro til at representanter med ansvar for byggeprosjektet ble godt kjent med barn og unges innspill, og til at de fikk erfaring med å definere medvirkningsrommet, oversette innspill til underliggende behov og ønsker (spesielt der de konkrete innspillene ikke kunne gjennomføres), og oppsummere innspill som var relevant til deres ansvarsområde.
- Alt i alt, er vår erfaring at ressursgruppa bidro til å gi representanter med ansvar for byggeprosjektet større eierskap til medvirkningen. Samtidig var det ressurskrevende å gjennomføre slike samlinger, med relevant kvalitetsinnhold som skulle treffe såpass bredt.

Bakgrunn

Da prosjektet UDE - Ungdomsmedvirkning ble startet var det ikke alle representanter for ulike deler av Mortensrudprosjektet som var like entusiastiske over å være involvert i de forespeilede medvirkningsprosessene. Noen visste tydelige og mer subtile tegn på motstand til «nok et medvirkningsprosjekt» som de ikke hadde tid til. Noen så ikke poenget med mer medvirkning, andre hadde bare ikke tid til medvirkning mellom viktige frister.

For å unngå at medvirkning skulle gjøres uten en klar hensikt, og at ungdom skulle oppleve at de gjennomførte «nok en medvirkning» uten mulighet for påvirkning, opprettet UDE, i samarbeid med AFI, en ressursgruppe med representanter for virksomhetene med ansvar for Mortensrudprosjektet. Blant representantene var operative bestillere, Bydel Søndre Nordstrand, Bymiljøetaten, Deichman, Kulturetaten, Sykehjemsetaten og Utdanningsetaten og Oslobygg som er byggherre for prosjektet.

Figur 20 Bildet viser representanter for ulike virksomheter med ansvar for Mortensrudprosjektet der de først går sammen om sine mål for medvirkningsprosjektet, frem til de definerer medvirkningsrommet. Foto: Aina Landsverk Hagen

Mandatet til ressursgruppa var å sørge for fremdrift, og at medvirkningen var relevant for alle involverte. I tillegg ble ressursgruppa en arena for eksponering av ungdommenes innspill og for forståelse for bydelens behov slik at et videre mål gikk ut på at representantene fikk nærmere kjennskap til Mortensrud ønsker og behov - spesielt til innspillene fra ungdommene.

Gjennomføring

Ressursgruppemøtene ble holdt om lag månedlig i prosjektperioden, men i perioder oftere eller sjeldnere, etter behov. En Padlet fungerte som en enkel database for tidligere avgjørelser og mål, og som et arkiv for relevante foredrag om Mortensrud. Ressursgruppemøtet var ofte delt i en del der representanter skulle lære noe, og en del der de skulle jobbe sammen for å komme med løsninger eller ideer til noe i prosjektet.

Møtene krevde lite forberedelse, bortsett fra de som arrangerte møtet – i starten AFI, men senere UDE. Lavterskel-forberedelse for representantene medførte at det var enkelt å stille opp på møtene, representantene ble bedre kjent med hverandre, og de fikk gradvis kjentskap til ungdommenes innspill gjennom gruppeoppgaver som innebar oversettelse av innspill eller oppsummering av innspill. Møtene varte rundt 1,5 timer, men noen av møtene varte lenger (opp til tre timer).

Tidspunkt	Formål
30.01.2020	Oppstart og etablere mandat
04.02.2020	Jobbe med ideer til medvirkning og kommunikasjon
13.02.2020	Planlegge Språkcafé-workshop ("UngSpleis Mortensrud")
25.02.2020	Planlegge UngSpleis Mortensrud (fysisk)
10.03.2020	Planlegge UngSpleis Mortensrud (digitalt)
30.03.2020	Debrief "Virtuell UngSpleis Mortensrud"
17.04.2020	Diskutere medvirkningsplanen og digital medvirkning for unge
17.09.2020	Kartlegge de største hindrene for å dele medvirkningsinnspill på tvers i kommunen, samt hvem og hvor er nøkkelpersoner for økt medvirkning i Oslo kommune
22.10.2020	Teste Padlet som informasjonsverktøy for medvirkning
12.11.2020	Informasjon fra Kulturetaten om kunstprosjektet på Mortensrud og kobling til medvirkning; videre medvirkning etter forprosjektfasen; Hva slags medvirkning planlegges hos bestillerne i fasen etter forprosjektfasen? Hvilket behov er det for å koordinere på tvers av flere medvirkningsprosesser?
03.12.2020	Kartlegge medvirkningsrommet: Gruppearbeid case medvirkningsopplegg for valgfag "demokrati i praksis"; gruppeoppgave i Jamboard; Evaluering av ressursgruppa via elektronisk skjema
07.01.2021	Erfaringer fra medvirkning i Holmliaparken ved Vegard; gruppearbeid om medvirkningsopplegg
28.01.2021	Innspill fra Ahmed i Ideelt Security om engasjering av lokal ungdom på Tøyen og Grunerløkka; Mentimeter om meråpent; Origo om Oslonøkkel; Frivillighetsmelding
04.03.2021	Definere medvirkningsopplegg og sluttprodukter: Dialog med lærere i Demokrati i praksis ved Lofsrud skole
08.04.2021	Faglig innhold om Bydel Søndre Nordstrand: Ungdomsstemmer- utsatt ungdom i Bydel Søndre Nordstrand og Hurtig Kartlegging Handling (HKH) Mortensrud
27.05.2021	Gjennomgang av elevarbeider gruppevis; felles gjennomgang av elevarbeider Kunst på byggegjerder fra Lofsrud-elever
10.06.2021	Gjennomgang av elevarbeider gruppevis; felles gjennomgang av elevarbeider; Presentasjon av utredning til bystyret «Styrket medvirkning i kommuneplanarbeid»
01.07.2021	Befaring på Rudshøgda og Nærmiljøkontoret; Informasjon om Oslo-Sørs satsing på medvirkning
16.09.2021	Faglig innlegg: Informasjon om Decidim og Trondheim kommunes erfaring
14.10.2021	Faglig innlegg: Oppfølging av elevenes innspill ved Lofsrud skole. Hvordan oversetter vi innspill, oppsummerer, sjekker og gir tilbakemelding? Gruppearbeid med aksjonspunkter
25.11.2021	Forberedelse til Avslutningsfesten/Tilbakeføringsfesten (pizzafesten) ved Lofsrud skole: Gjennomgang av presentasjoner og handlingspunkter
17.03.2022	Gjennomgang av høringsinnspill ved reguleringsarkitekt; Hvordan formidle medvirkning fra Demokrati i praksis; Hva skal ressursgruppa brukes til?
16.06.2022	Gjennomgang av oppsummeringer av medvirkningsinitiativer i Mortensrudprosjektet. Hvilken overføringsverdi har disse og hvordan kan de evt. brukes inn mot resten av Oslo kommune

Tabell 1 Oversikt over møter i ressursgruppa og temaer som ble diskutert.

Oppsummering og læringspunkter

- Våre erfaringer tydet på at det var avgjørende å ha representanter for ulike deler av byggeprosjektet med til å oppsummere (deler av) innspillene slik at de fikk et forhold til, og en bedre forståelse av ungdommenes ønsker og behov.
- Før vi kunne komme dit, var det viktig å jobbe med en felles målsetting for ressursgruppa og da var det nyttig å spørre representantene hvilke typer innspill (samt hvorfor og når innspillene skulle komme) fra barn og unge kunne bidra til å forbedre jobben til representantene i Mortensrudprosjektet.
- Erfaringen vår var også at jo mer representantene fikk jobbe med selve sluttproduktene og oversettelse av innspillene, desto mer positive ble de til medvirkningen.
- Viktigheten av personlige møter mellom representanter for byggeprosjektet og elever, lærere og skoleansatte ble framhevet av både lærere og elever i løpet av prosjektet.
- Ressursgruppa bidro til å senke terskelen for deltakelse fra representantenes side, muligens ved å presentere dem for mindre porsjoner innspill som ble løst i gruppearbeid i et møte som ikke krevde betydelig forberedelsestid.
- Representantenes kjentskap til innspillene bidro til at innspillene i dette prosjektet ble bearbeidet (og i noen tilfeller vurdert) av de som faktisk har ansvar for deler av byggeprosjektet. Dette er dessverre ingen selvfølge i medvirkningsprosjekter.
- I framtidige prosjekter, kan det vurderes som hensiktsmessig å delegeres ansvaret for gjennomføring av innspill til ulike representanter for byggeprosjektet. For eksempel, representantene kunne ha ansvar for at medvirkningsinnspill fra eget arbeidsområde ble gjennomført innen en viss tidsfrist, kanskje en kunne hatt ansvar for at høringsinnspill ble levert, og lignende.
- Oversettelsesverktøyet var til hjelp for representanter fra kommunen for å bearbeide innspill fra elevene og oversette noen av de konkrete innspillene (som trampoline og fontene) til underliggende ønsker og behov.
- Oversettelsen var spesielt viktig da de konkrete innspillene ikke lot seg gjennomføre. Verktøyet medvirkningsrommet fungerte også best med voksne, ikke med ungdommene. Likevel kunne ungdommene velge å jobbe med ulike innspill som inngikk i medvirkningsrommet, istedenfor å jobbe med tematikk som de ikke kunne påvirke.

Avslutning: Fordeler og ulemper ved å innlemme medvirkning i undervisning

Å integrere medvirkningen som del av skolefagene kan være en effektiv måte å sikre at unge «medvirkere» er representative for ungdomsbefolkningen, men det kan også få faglige fordeler (merlæring) for elevene som et ønsket biprodukt (Cunningham et al. 2003, s. 206). For lærerne vil dette gi nyttig innspill til mulige måter å legge opp undervisningen på og andre måter å skape engasjement på. Vi ser også at lærere vi har samarbeidet med har satt pris på bruken av kreative metoder, som for eksempel sofaoppgaven vi startet med på Lofsrud skole, i valgfaget «Demokrati i praksis» (se s. 52). Og for skolens og samfunnets del, vil dette bidra til å styrke innsikten i og gleden ved medbestemmelse og demokratiske prosesser (Krick et al. 2019), og forhåpentligvis bidra til å skape enda mer politisk engasjerte og aktive samfunnsborgere. Også i «utsatte» osloområder er de unge jevnt over aktive medborgere og vi ser få spor etter samfunnsopposisjon som sådan (Andersen og Biseth 2013). Det vi dog ser, er at en del unge i disse byområdene ikke er veldig politisk bevisste eller interesserte (Andersen 2019). Her kan skolen være en arena for økt deltagelse og engasjement gjennom medvirkning. Vi ser at dersom prosessene i klasserommet gjøres godt, i tett samarbeid mellom lærere og representanter fra kommunen eller andre fagressurser, vekker det elevenes interesse for utvikling av eget nærmiljø.

Fordi barn og unge ikke har mulighet til å stemme ved valg, blir det ekstra viktig å sikre at denne befolkningsgruppa er representert gjennom medvirkning. I skolesammenheng har det tradisjonelt vært elevrådene som står for representasjonen, gjerne gjennom å ha en tillitsvalgt med i fora der brukernes innspill til for eksempel skoleutbygging samles inn. Vi ser i andre studier at mange av de samme elevene også blir rekruttert videre i kommunale eller bydels-ungdomsråd (Hagen et al. kommer 2023). Det er også tilfeldig hvordan disse elevene blir valgt ut, gjennom avstemming i klassen eller også ved regelrett utpeking av voksne. Med den nye læreplanen ser vi hvordan medvirkning nå er innlemmet som en del av den grunnleggende kompetansen barn og unge skal tilegne seg i løpet av skoleårene. Dersom medvirkning i nærmiljøutvikling gjøres til en aktiv del av undervisningen, slik vi har utforsket sammen med blant andre Lofsrud skole på Mortensrud, vil alle elever i en klasse kunne både bidra inn med innspill, men også tilegne seg kompetanse i demokratiske spilleregler. Det vil kreve mer ressurser, men kan samtidig sikre at både deskriptiv (f.eks. kjønn og sosiodemografiske kjennetegn) og substansiell representasjon (et mangfold av stemmer og meninger) blir dekket når man skal utvikle områder der barn og unge har spesielle interesser.

Det å kjøre interaktive og medskapende medvirkningsprosesser allerede i grunnskolen vil kunne så et samfunnsengasjement ved at elever erfarer at man kan noe og at ens ideer blir tatt på alvor, diskutert, og der gruppens innspill blir iverksatt. Det har vi sett skje gjennom «Medvirkningscampen» på sommerskolen i 2020, som ble gjennomført på Lofsrud skole. Engasjementet elevene viste da daværende byråd Inga Marte Thorkildsen kom på besøk, var spesielt interessant å observere (se s. 35). Her tok en av elevene styringen og guidet både politikeren og pressen gjennom elevenes arbeider og innspill. Flere av sommerskole-elevne valgte også å fortsette med medvirkningsprosjektet, gjennom valgfaget «Demokrati i praksis» høsten 2020. I klasserommet vil det generelt være sterke føringer som gjør at det kan oppleves vanskelig å ikke delta, dersom læreren har laget et opplegg der elevene skal gi innspill på reelle utbyggingsprosjekter. Gjennom samarbeidet med Lofsrud så vi også fordelene av å legge medvirkning i valgfag, noe som gir elevene en reell mulighet til å velge å være medvirkende.

Medvirkning gjennom skoledagen er ikke automatisk en enkel ting – selv har vi opplevd likegyldighet og fysisk motstand blant elever, men dette er unntak og problemer som ofte kan la

seg løse med god "klasseledelse" (Alves et al 2021). Det vil si, at relasjonene er preget av tillit og at de unge ser at dette er noe som er viktig for dem. Klassemiljøer vil variere, og her vil nok den enkelte lærer være den lokale ekspert på hvordan man skal legge best til rette for arbeidet.

Integrering av medvirkning i undervisningen vil nødvendigvis sette rammer for hvordan medvirkningen gjennomføres, hvilket utbytte barn og unge får av å delta, samt kunne medføre en styrking av læringsaspektet ved medvirkning, som i liten grad er til stede når medvirkningsprosesser gjøres av arkitekter eller kommunalt ansatte uten pedagogisk kompetanse.

Det er noen utfordringer ved å innlemme medvirkning i skolen. Vi har gjennom tidligere prosjekter, både i USA (Andersen 2001) og i Oslo (Andersen et al. 2018a, 2018b, Brattbakk et al. 2017, Hagen et al. 2016b, Hagen & Andersen 2021) utviklet ulike undervisningsopplegg i samråd med lærere for å lære av og med elevene (klasseroms- og nabolagsetnografi) og utvikle medvirkningsprosesser for å sikre unges stemme inn i byutviklingen/byroms- og arkitekturutformingene. Her så vi at ulempene med å innlemme medvirkning i undervisningen kunne være knyttet til tid (i hvilken grad regulerings- og byggeprosesser kan tilpasses skoleårets rytme), eierskap (enkeltlærere eller skoleledelse engasjement), ressurser knyttet til f.eks. alderstilpasninger (komplementære opplegg som er tilpasset de ulike trinnene) og koblingen til det pedagogiske (eksterne medvirkningsaktører som ikke kjenner faglige krav til kompetansemål og undervisningsplan). Mange av de samme ulempene har vi erfart gjennom Mortensrudprosjektet. Vi ønsket for eksempel å legge til rette for at elevene kunne sende inn høringsinnspill, men opplevde at det ble vanskelig å organisere blant annet fordi elevene hadde begynt på et nytt skoleår i mellomtiden, og læreren ikke lengre hadde dem samlet i en klasse (se Alves et al. kommer 2023).

Noen av faktorene vi ønsket å undersøke nærmere i dette prosjektet var hvordan 1) klare å få unge engasjert over tid, som noe mer enn kortvarig engasjement og interesse (hvor mange melder seg frivillig, hvor interessert er de i prosessen, hvilket kompetansenivå har de, hvor mange faller fra), 2) sikre mangfold av stemmer og bredde som gjenspeiler befolkningen, 3) om de unge selv synes det har vært meningsfull bruk av egen tid, 4) i hvilken grad etaten/e føler at det er merverdi, gir noe mer enn vanlige prosesser, 5) at innspillene ikke blir liggende i en skuff, men distribueres, brukes og vises til i ulike etater som jobber i samme område, 6) at ideene implementeres, deltagerne ser at det blir vurdert, og 7) at formidlingen av prosessen og resultatene treffer målgruppen og er forståelig og nyttig, kan brukes videre og har overføringsverdi. Dette har vært ambisiøse mål, og vi har fått til mye, om ikke alt dette. Men læringen gjennom å utforske mulighetsrommet her, har vært uvurderlig.

Vi har sett gjennom Mortensrudprosjektet hvordan det å involveres i (gode) medvirkningsprosesser skaper entusiasme blant elevene nettopp for å medvirke i/påvirke nærmiljøet, slik også tidligere studier har vist (Frank 2006, s. 360). Elevene fra sommerskolen på Lofsrud meldte for eksempel inn at de hadde lært at deres stemme betyr noe, og de tok selv initiativ til å lage en underskriftskampanje for svømmehall på Mortensrud, til tross for at dette ikke var en del av den foreslått planen som de ga innspill til. Selvstendigheten som utvikles gjennom integrering i skolefag, ble også tydelig for oss gjennom sluttproduktene som elevene i «Demokrati i praksis» utviklet til ressursgruppa i Mortensrudprosjektet. Her lagde for eksempel to av elevene en film hvor de forklarer den kompliserte utbyggingsprosessen med egne ord.

Vi har erfart hvor viktig det er å trekke med seg «medvirkerne» i selve oversettelsene slik at de oppnår en forståelse av i hvilken grad og hvordan ideer og diskusjoner/innspill transformeres til tegninger, planer og modeller for deretter å bli en fysisk struktur som en skole eller et

ungdomssted. Det å diskutere fysiske begrensninger, juridiske rammer, at en idé er god, men vanskelig realiserbar, det å være med på å formgi en idé til plan, og en inkluderende dialog om hvordan ting endres fra tegn/symboler til noe konkret, er avgjørende. For eksempel får da ikke-eksperter forståelse for av at materialenes fysiske beskaffenhet gjør at en «perfekt» oversettelse av innspill til plan og ikke minst form, er utfordrende. Dette viste også de ulike uttestingene av UngSpleis-konseptet oss (se s. 15-26). Det ble derfor viktig for oss at ressursgruppa ga substansielle tilbakemeldinger på Lofsrud-elevenes innspill, slik at elevene også kunne få noe «tilbake». I evalueringen av faget så vi at dette arrangementet var noe elevene satte svært stor pris på. Generelt så vi at betydningen av at kommunens aktører kommer «inn» i klasserommet, er stor – ei heller bør betydningen av å ta med elevene «ut», gjennom befaringer med arkitekter og planleggere i eget nærmiljø undervurderes – spesielt for de elevene som i utgangspunktet er mindre engasjerte (Alves et al. 2021).

Å opprette en ressursgruppe for aktører med ansvar for utbyggingen med lavterskel for deltakelse, er en måte å organisere arbeidet rundt medvirkning på og gi eierskap og ansvar for å nettopp gi slike tilbakemeldinger til elevene. Vi har sett at viktige oppgaver som kartlegging av medvirkningsrom og oppsummering av innspill da kan gjennomføres (eller i det minste starte) der og da, og få støtte fra andre aktører i tilknytning til et komplisert utbyggingsprosjekt i kommunal regi. Disse kan da få en aktiv rolle inn i undervisningen, som sikrer heller enn utfordrer eller undergraver lærerens viktige posisjon som trygg, kompetent voksen støttespiller i unges egne medvirkningsprosesser.

Ved å bygge videre på tidligere erfaringer som har vist seg å skape engasjement både hos lærere og elever, ser vi også i prosesser på Mortensrud at deltagelse i medvirkningsprosesser for elevene, vil 1) kunne oppleves interessant og som et brudd med skolehverdagen), 2) skape engasjement, 3) læring om demokratiske prosesser på en annen og mer håndfast måte, 4) gi innsikter i hvordan byutvikling «fungerer» – et felt som i stor grad er fremmed for ikke-eksperter (Andersen og Røe 2017), 5) gi en temabasert undervisning med relevans for en rekke fag som norsk (bl.a. muntlige presentasjoner, skriftlige innspill), medier (formidling av innspill) kunst og håndverk (bl. a. tegninger, nabolagsvandring og fotografi²), samfunnsfag (bl.a. byutvikling/arkitektur, demokrati og medborgerskap, kommunale beslutningsprosesser) og matematikk (bl.a. gjennom å måle, tegne opp planer).

I sum har vi gjennom årene med samarbeid med lærere, elever og ansatte fra et stort antall etater i Oslo kommune, fått en mer sammensatt og rik forståelse for både utfordringer og mulighetene som ligger i å innlemme medvirkning aktivt i skolens læremiljø. Vi håper disse erfaringene kan brukes og bygge sårt tiltrengt kunnskap om hvordan elevmedvirkning og innbyggermedvirkning kan ses i sammenheng – og være gjensidig forsterkende i en nærmiljøutvikling som på Mortensrud i bydel Søndre Nordstrand.

² Se også <https://www.udir.no/laring-og-trivsel/lareplanverket/fag/kunst-og-handverk/arkitekturvandring/>

Referanser

- Alves, D. E., Lorenzen, S. B. & Hagen, A. L. (2021). Skolefag som kanal for ungdomsmedvirkning i lokale utviklingsprosjekter. I A. L. Hagen & B. Andersen (Red.), *Ung medvirkning: Kreativitet og konflikt i planlegging* (Kap. 4, s. 87–114). Cappelen Damm Akademisk.
<https://doi.org/10.23865/noasp.150.ch4>
- Alves, D. E., Lorenzen, S. B., Hagen, A. L., Murray, A.E., Aschehoug, E., Abildsnes, M. og Juul, C. (kommer 2023) – Hva med sklier i stedet for trapper? Elevers medvirkning ved byggeprosjekter i nærmiljøet. *Bedre skole*.
- Andersen, Bengt. (2001). "The Quest for Community: A Study of Kentlands." Cand polit. Monograph, University of Oslo.
- Andersen, Bengt. (2008). "Eksklusive fellesskap: Et kritisk blikk på nyurbanismen i lys av Kentlands, USA." *FORMakademisk* 1 (1):58-69.
- Andersen, Bengt. (2019). "Marginality and banality in the segregated city: Reflections on the 'riots' in Oslo." *Ethnicities* 19 (6):1121-1137. doi: 10.1177/1468796819866334.
- Andersen, Bengt, ohg Heidi Biseth. (2013). "The Myth of Failed Integration: The Case of Eastern Oslo." *City & Society* 25 (1):5-24.
- Andersen, Bengt, Ingar Brattbakk, Astri Margareta Dalseide, Yngvild Margrete Mæhle, and Marit Ekne Ruud. (2018a). *Hverdagsstedet Vestli. Sosiokulturell stedsanalyse av Vestli i Bydel Stovner*. AFI Rapport. Oslo: AFI.
- Andersen, Bengt, Marit Owren Nygaard, Astri Margareta Dalseide, Yngvild Margrete Mæhle, Hanna Breistrand, Marit Ekne Ruud og Ingar Brattbakk. (2018b). *Fellesskapets utfordringer på Bjørnerud. Sosiokulturell stedsanalyse av Bjørnerud i Bydel Søndre Nordstrand*. AFI Rapport. Oslo: AFI.
- Andersen, Bengt, og Per Gunnar Røe. (2017). "Arkitekturpolitikk for sosialt bærekraftig byutvikling." I *En smartere stat. Veier til bedre politikk og styring*, Jostein Askim, K. Kolltveit og Per Gunnar Røe (red.), 89-104. Oslo: Universitetsforlaget.
- Andersen, Bengt, og Joar Skrede. (2017). "Planning for a sustainable Oslo: the challenge of turning urban theory into practice." *Local Environment* 22 (5):581-594. doi: 10.1080/13549839.2016.1236783.
- Andersen, Bengt, og Joar Skrede. (2019). "Steder og identiteter i Oslo." *Plan* 51 (1):8-13.
- Brattbakk, Ingar, Bengt Andersen, A. L. Hagen, Marit Ekne Ruud, Hannah Eline Ander, Hanna Breistrand, Joakim Skajaa, og Astri Margareta Dalseide. (2017). *På sporet av det nye Grønland. Sosiokulturell stedsanalyse av Grønland i Bydel Gamle Oslo*. AFI Rapport. Oslo: AFI.
- Brattbakk, Ingar, Aina Landsverk Hagen, Monika Grønli Rosten, Oddrun Sæter, Jenny Osuldsen, Bengt Andersen, Erik Thorstensen, og Katja Bratseth. (2015). *Hva nå, Tøyen? Sosiokulturell stedsanalyse av Tøyen i Bydel Gamle Oslo*. AFI Rapport. Oslo: AFI.
- Cunningham, Chris J., Margaret A. Jones, og Rosemary Dillon. (2003). "Children and Urban Regional Planning: Participation in the Public Consultation Process through Story Writing." *Children's Geographies* 1 (2):201-221. doi: 10.1080/14733280302194.
- Dalseide, A. M. og B. Andersen (2022). "Planløs medvirkning?" *Arkitektnytt*.
- Dennis, Samuel F. (2006). "Prospects for Qualitative GIS at the Intersection of Youth Development and Participatory Urban Planning." *Environment and Planning A: Economy and Space* 38 (11):2039-2054. doi: 10.1068/a3861.
- Dewey, J. (1897). My pedagogic creed. *School Journal*, 54(3), 77-80.
- Falleth, Eva Irene, Gro Sandkjaer Hanssen, og Inger Lise Saglie. (2010). "Challenges to Democracy in Market-Oriented Urban Planning in Norway." *European Planning Studies* 18 (5):737-753. doi: 10.1080/09654311003607729.
- Feldman, A. F., og J. L. Matjasko. (2005). "The Role of School-Based Extracurricular Activities in Adolescent Development: A Comprehensive Review and Future Directions." *Review of Educational Research* 75 (2):159-210.

- Freire, P. (1993). *The pedagogy of the oppressed*. New York: Continuum.
- Frank, Kathryn I. (2006). "The Potential of Youth Participation in Planning." *Journal of Planning Literature* 20 (4):351-371. doi: 10.1177/0885412205286016.
- Hagen A.L., Brattbakk, I., Andersen, B., Dahlgren, K og Ascher, B. (2016a) *Ungdomstråkk. Ungdoms bruk av uterom, parker og plasser – forprosjekt*. FoU-resultat 1:2016, Arbeidsforskningsinstituttet.
- Hagen A.L., Andersen, B., Brattbakk, I., Dahlgren, K, Ascher, B. og Kolle, E. (2016b). *Ung og ute: En studie av ungdom og unge voksnes bruk av uterom*. Rapport 6/2016, Arbeidsforskningsinstituttet.
- Hagen, A.L. og Lyng, S. (2019) «Barn og unges deltagelse i forskning: Muligheter og utfordringer» i *Norsk sosiologisk tidsskrift*, temanummer 1/2019.
- Hagen, A.L. og Andersen, B. (Red.) (2021) *Ung medvirkning: Kreativitet og konflikt i planlegging*. Cappelen Damm Akademisk <https://doi.org/10.23865/noasp.150>
- Hagen, A. L. og Lorenzen, S. B. (2021). Fra medvirker og medforsker til ung sosial entreprenør. A. L. Hagen og B. Andersen (Red.), *Ung medvirkning: Kreativitet og konflikt i planlegging* (Kap. 7, s. 147–171). Cappelen Damm Akademisk. <https://doi.org/10.23865/noasp.150.ch7>
- Hagen, A. L., og Osuldsen, J. B. (2021). Splotting som erfaringsbasert verktøy for medvirkning og stedsforståelse ved byromsutforming, *FormAkademisk - forskningstidsskrift for design og designdidaktikk*, 14(1). <https://doi.org/10.7577/formakademisk.2586>
- Hagen, A.L., Bygdås, A.L., Lorenzen, S.B., Trætteberg, H.S., Thau, M., Løvgren, M., Nøstvik, H.O., Kvammen, I.A., Haugen, M.L., Heijnis, T., Slåttrem, A., Kallevåg, K., Lodden, T., Sandvand, S.C., Screeche-Powell, K., Røgeberg, E.M., Simpson, S. & Østberg, K. (2023) *Unge mulighet til å medvirke: En samskapt studie av ungdoms deltagelse og engasjement i norske kommuner*. AFI-rapport 2023:03.
- James, W. (1890). *The principles of psychology* (2 vols.). New York: Henry Holt.
- James, W. (1912). *Essays in radical empiricism*. New York: Longmans, Green.
- Kolb, D. (1984). *Experiential learning: Experience as a source of learning and development*. Upper Saddle River, NJ: Prentice Hall.
- Kolb, A.Y. og Kolb, D.A. (2009) The learning way: Meta-cognitive aspects of experiential learning. *Simulation & Gaming*. 40 (3): 297-327.
- Krick, Eva, Johan Christensen, og Cathrine Holst. (2019). "Between 'Scientization' and a 'Participatory Turn'. Tracing shifts in the governance of policy advice." *Science and Public Policy*. doi: 10.1093/scipol/scz040.
- Lorenzen, S.B., Hagen, A.L, Dalseide, A.M. og Andersen, B. (2020) Ung medvirkning i planlegging – fra A til Å. *Plan: Tidsskrift for samfunnsplanlegging, regional- og byutvikling*, 52(02):14-21. <https://doi.org/10.18261/ISSN1504-3045-2020-02-04>
- Rosten, M. G., Hagen, A. L. og Tolstad, I. M. (2021). Fra tynn til tykk medvirkning: Unge medforskere som lokale kunnskapsprodusenter. I A. L. Hagen & B. Andersen (Red.), *Ung medvirkning: Kreativitet og konflikt i planlegging* (Kap. 2, s. 43–73). Cappelen Damm Akademisk. <https://doi.org/10.23865/noasp.150.ch2>
- Simpson, Brian. (1997). "Towards the Participation of Children and Young People in Urban Planning and Design." *Urban Studies* 34 (5-6):907-925. doi: 10.1080/0042098975880.
- Skrede, J. og B. Andersen (2022). "The emotional element of urban densification." *Local Environment* 27(2): 251-263. <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/13549839.2022.2034769>
- Small, M. L. (2004). *Villa Victoria: The Transformation of Social Capital in a Boston Barrio*. Chicago, IL: University of Chicago Press.
- Tolstad, I. M. og Dalseide, A. M. (2021). Architectural anthropologists in the making? Paths to creative youth participation in local urban development. Stender, M., Bech-Danielson, C. og Hagen, A. L. (Red.). *Architectural Anthropology: Exploring Lived Space*. kap. 11. Routledge.

POSTADRESSE:

Arbeidsforskningsinstituttet AFI
OsloMet – storbyuniversitetet
Stensberggata 26
Postboks 4, St. Olavs Plass
0130 Oslo

TELEFON:

67 23 50 00

E-POST:

postmottak-afi@oslomet.no